Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 55

Ljubljana, torek 9. marca 1943-XXI

Cena cent. 80

Uprav ništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljkom Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Il porto di Tripoli bombardato

12 aerei nemici distrutti dalla caccia italiana, altri nove apparecchi da quella germanica — Due mercantili colpiti con bombe di grosso calibro

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 8 marzo 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 1017:

In Tunisia l'aviazione ha svolto intensa attività.

Nostri cacciatori abbattevano in aspri duelli 12 aerei nemici; di questi, 11 precipitavano ad opera di una formazione del 16° gruppo comandata dal Capitano Pagliari Giovanni da Parma. Altri 9 apparecchi sono stati distrutti dalla caccia germanica.

Aerei tedeschi hanno bombardato il porto di Tripoli, colpendo due mercantili con bombe di grosso calibro.

Durante la giornata un nostro velivolo è andato perduto.

Nota al Bollettino n. 1017:

Nei vittoriosi combattimenti sostenuti dalla nostra caccia in Africa settentrionale, citati nel Bollettino odierno, si sono particolarmente distinti i seguenti piloti: Tenenti D'Ameglio Giovanni da Napoli, Lattanzi Alfonzo da Norito (Teramo), Martire Elio da Napoli, Sottotenenti Ferazza Adelmo da Roma, Moritto Giammaria da Ittiri (Sassari), Robetto Giuseppe da Montafia (Asti); Maresciallo Scimionato Otello da Preganziol (Treviso).

Pristanišče Tripolis bombardirano

12 sovražnih letal uničenih po naših lovcih, nadaljnjih devet po nemških — Dva trgovska parnika zadeta z bombami velikega kalibra

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 8. marca naslednje 1017. vojno poročilo:

V Tunisu živahno delovanje letalstva.

Naši lovci so v ostrih dvobojih sestrelili 12 sovražnih letal; 11 jih je zbila skupina 16. oddelka pod vodstvom kapetana Pagliarija Giovannija iz Parme, nadaljnjih 9 letal pa so uničili nemški lovci.

Nemški lovci so bombardirali pristanišče Tripolis in pri tem zadeli dva trgovska parnika z bombami velikega kalibra.

Včeraj je bilo eno naše letalo izgubljeno.

Dodatek k poročilu:

V zmagovitih spopadih naših lovcev v severni Afriki, ki jih navaja današnje poročilo, so se posebno odlikovali tile piloti: poročnik D'Ameglio Giovanni iz Neaplja, Lattanzi Alfonso iz Norita (Teramo), Martire Elio iz Neaplja, podporočniki Ferazza Adelma iz Rima, Moritto Giammaria iz Ittirija (Sassarti) in Roberto Giuseppe iz Montafije (Asti) ter narednik-vodnik Scimionato Otello iz Preganziola (Treviso).

Princ Piemontski v Cagliariju

Cagliari, 7. marca. s. Dne 4. t. m. zjutraj je Vis. princ Piemontski nenadoma prispel v Cagliari, kjer se je podal v spremstvu prefekta, vojaškega poveljnika in zveznega tajnika na kraje, ki so bili prizadeti ob nedavnem barbarskem bombardiranju so-

Princesa Piemontska pri radijski oddaji za vojne ranjence

Rim, 7. marca. s. Vis. Princesa Piemontska se je danes popoldne udeležila tedenske oddaje radia, ki je posvečena vojnim ranjencem. Sprejeli so jo nacionalni svetnik Chiodeli in voditelji EIARja. Princesa je bila navzoča med izvajanjem celotnega programa ter je ob 15.30 ob zopetni manifestaciji ranjencev odšla iz palače EIARja. Ob izhodu je princeso goreče pozdravljala številna množica.

General Galbiati v Rietiju in Città Ducale

Obisk pri Črnih srajcah — Počastitev spomina Arnalda Mussolinija

Rieti, 7. marca, s. Tukajšnje krepko ljudstvo se je davi strnilo okrog svojih legionarjev in izpričalo ob navzočnosti šefa glavnega stana Milice svojo neomajano vero do zmage. General Galbiati, ki so ga sprejeli poveljnik devete cone Črnih srajc, prefekt, zvezni tajnik in drugi krajevni hierarhi, je obiskal sedež 116. legije in položil lovorjev venec v svetišču padlih. Nato se je podal na trg Battistija, kjer so bili zbrani bataljoni Črnih srajc in bataljoni najmlajših predlegionarjev. Postrojitev so izpopolnjevali oddelki Vojske in Letalstva ter skupine Gila in Stranke. Velika množica je stala okrog ponosnih Črnih srajc. Po pregledu oddelkov je general Galbiati naslovil na legionarje goreče vzpodbudne besede. Naši padli, je rekel, nas podžigajo k borbi in nas svečano obvezujejo da zmagamo. Mi bomo zvesti obljubi.

Potem ko je odredil pozdrav Kralju in Duceju in potem ko je množica navdušeno vzklikala Duceju, Miliciji in Zmagi, je general Galbiati zapustil Rieti in se podal v Citta Ducale, kjer je obiskal šolo vojaških gojencev in gojencev podoficirjev »Arnaldo Mussolini«, pripadajočo Narodni gozdni milici. Sprejela sta ga poveljnik gozdne milice Renzo Chierici in poveljnik šole prvi senior Secondo Larice. General Galbiati je položil lovorjev venec na žaro Arnalda Mussolinija ter se je nato podal v svetišče šole in se udeležil izročitve prapora članom 17. tečaja gojencev in prisegi gojencev. Kumica prapora je bila vdova slavnega padlega junaka Lea Fileri Balierini.

Poveljnik šole je pozdravil generala Galbiatia ob petju legionarskih himen, nakar je general Galbiati pregledal oddelke, ki so potem pred njim defilirali z rimskim korakom in izpričali svojo povezanost, disciplino in izvežbanost. Šef glavnega stana Milice je izročil nato srebrno kolajno za vojaško hrabrost gojencu Andreatu Flavianu ter je toplo pohvalil Črne srajce gozdne Milice ter izrazil svoje veselje spričo ugotovitve, da pripadnik trdno verujejo v zmago in da se vneto pripravljajo za dosego velikih ciljev, ki jih je nakazal Duce. General Galbiati je nato obiskal šolo in izrazil svojo pohvalo zaradi popolne organizacije in delovanja šole.

Američani se upirajo Rooseveltovi diktaturi

Odpor ne narašča samo v kongresu, temveč tudi v javnosti

Lizbona, 7. marca s. Roosevelt se nikakor noče prilagoditi rezultatom zadnjih volitev v zbornici predstavnikov in v senatu in podpisuje imenovanja svojih propadlih prijateljev za vodilna mesta v zvezni upravi, kar povzroča veliko nezadovoljstvo v ameriški javnosti. Člane kongresa, ki jim volilci niso ponovno izkazali zaupanja, imenujejo »šepave gosi«, ki pa jih je Roosevelt mnogo namestil. Bivši poslanec Houston je bil imenovan za šefa narodnega urada za delo, bivši senator Brown je postal upravitelj cen in bivši senator Herring njegov adjutant. Bivši poslanec Marc Nowgh je bil pozvan v vodstvo uprave za cene v mestu Chicagu. Propadli senator Lee je bil določen za direktorja civilnega letalstva, bivši senator Schwartz pa je postal član narodnega urada za arbitraže. Bivši poslanec Darnes je bil pozvan v Belo hišo kot osebni pomočnik predsednika Roosevelta, poraženi poslanec Elliot pa je bil poslan v London kot zastopnik predsednika vojnega obveščevalnega urada. Samo bivši neodvisni liberalni senator Norris je odklonil vse ponudbe za vladno funkcijo, toda mož je že nad 80 let star in se razume, da je že zadosti dolgo služil Rooseveltu.

Lizbona, 7. marca s. Dopisnik lista »Daily Mail« v New Yorku ugotavlja, da so se že sedaj začeli napadi na Roosevelta čeprav bodo volitve šele čez 20 mesecev. Seznam delegatov obeh strank bo sestavljen šele poleti 1944, toda tisk deluje, kakor da bi imela odločitev pasti že sedaj in ne v novembru l. 1944. Tisk in radio Roosevelta še zmerom hvalita, ga pa tudi hudo napadata. Prav to se dogaja tudi v javnih govorih. In vse to se dogaja med divjanjem najhujše vojne in toliko časa pred volitvami. «New York Daily News«, ki je med najbolj razširjenimi listi, je izjavil: Če bo Roosevelt izvoljen za predsednika četrtič, bodo Zedinjene države postale »de facto« monarhija. To ne bo s pomočjo ustave ublažena monarhija, temveč monarhija pod vodstvom absolutnega avtokrata s parlamentom, ki bi samo odobraval dekrete, če bi sploh še obstojal, in z narodom, ki mu bo ves življenjski potek diktirala Bela hiša.

Tudi znani politični dopisnik »New York Timesa« Brook je napisal, da sta Roosevelt in njegova klika očitno zaposlena z isto igro kakor pred volitvami l. 1940. Parlament se upira in tisk neprestano napada Roosevelta, čigar težaven položaj je tem hujši zaradi nespornega dejstva, da se tehtnica po tolikih letih demokratskega vladanja nehote nagiba na republikansko stran.

Washington skuša pomiriti ameriške republike

Buenos Aires, 7. marca. s. Iz Washingtona poročajo, da je državni poltajnik Sumner Welles na konferenci tiska demantiral, da namerava Amerika po vojni za stalno zasesti oporišča v ostalih ameriških republikah. Kar se tiče zapadne poloble, je rekel, ni ameriška vlada podvzela in ne namerava podvzeti nobenega koraka za pridobitev teh stalnih oporišč, s katerimi bi bila kršena teritorialna suverenost katere koli ameriške republike. Sumner Welles je nato dodal, da njegova izjava velja samo za ameriške republike in ne za oporišča na primer v angleški Zapadni Indiji.

Vsak naročnik „Jutra" je zavarovan!

Velik nemški uspeh pri Orlu

74 sovjetskih tankov uničenih — Sovražnikov odpor južnozapadno od Harkova strt — 60 sovjetskih letal sestreljenih pri Ilmenskem jezeru

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 8. marca. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Južnozapadno od Harkova so naše napadalne divizije strle sovražni odpor in ponesle napad do področja zapadno od mesta.

V bojnem odseku pri Orlu je sovražnik v raznih odsekih vedno znova zaman napadal naše postojanke. Neki armadni zbor, ki je bil več dni v težkih obrambnih bojih, je dosegel včeraj velik obrambni uspeh. Izmed 90 napadajočih sovjetskih oklopnih voz jih je bilo 66 uničenih v bojih na tleh, 8 pa iz zraka.

V srednjem odseku je podvzel sovražnik številne napade, ne da bi motil pokrete nemških čet. Povsod je bil krvavo odbit. V večdnevnih načrtnih pokretih za skrajšanje obrambne črte je bil kraj Sičevka brez sovražnikovega pritiska izpraznjen.

Obrambna bitka južno od Ilmenskega jezera se je tudi včeraj nadaljevala z nezmanjšano srditostjo. Kljub močni topniški pripravi in uporabi oklopnih sil ter v gostih valovih nastopajočih bojnih letal so se sovjetski napadi zrušili z najtežjimi izgubami v obrambnem ognju in pod uničujočim učinkom letalstva. Lovsko letalstvo in protiletalsko topništvo sta v tem odseku sestrelila 60 sovjetskih letal.

Na severnem tuniškem bojišču samo boji krajevnega pomena. Oddelki lovskega letalstva so v številnih letalskih bitkah dosegli uspehe. Nemški lovci so sestrelili 9 »Spitfirov«. Pri napadu nemških bojnih letal proti pristaniškemu področju Tripolisa sta bili zažgani dve ladji.

Nemška bojna letala so podnevi napadla Eastbourne ob južni angleški obali. V pretekli noči je bilo z rušilnimi in zažigalnimi bombami napadeno področje Southamptona.

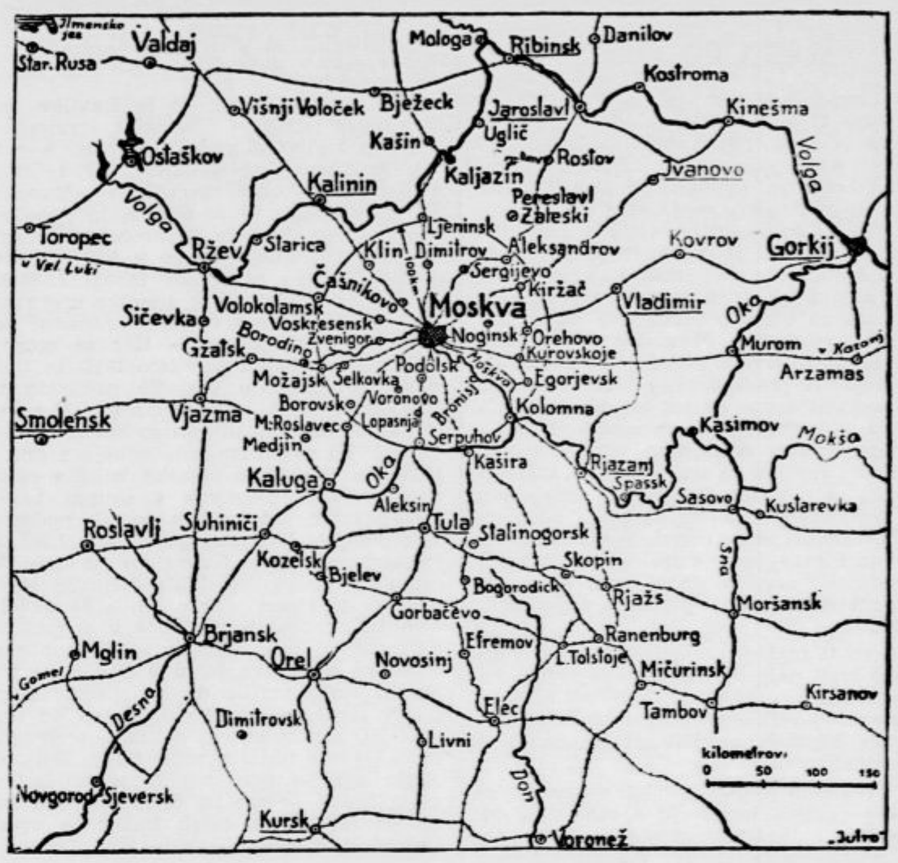

Sovražno letalstvo ni niti podnevi niti ponoči napadlo nemškega in zasedenega zapadnega ozemlja. Nad Severnim morjem je izgubil sovražnik tri večmotorna letala.

Hudi boji ob Ilmenskem jezeru

Berlin, 8. marca. Žarišče sovražnih napadov se je sedaj preneslo na področje Ilmenskega jezera, kjer so sovjetske čete na dveh straneh Stare Ruse, namreč na popravljeni nemški bojni črti po izpraznitvi Demjanska, obnovile svoje poskuse za proboj in so na tej točki osredotočile veliko množino oklopnih voz. Topniški ogenj je brez prenehanja trajal tri ure, nakar so sovjetske čete prešle v napad, ki pa je bil po hudem boju odbit.

Tudi v odseku srednjega dela fronte, čigar središče je Gžatsk, in na področju Kurska je sovražnik izvršil mnogo napadov z namenom, olajšati nemški pritisk na južni fronti, ki je še vedno pod hudim pritiskom ogromnih nemških sil in je borba na tem področju po celi vrsti odbitih napadov dosegla nekako ustaljenje. Samo na majhnem področju severnozapadno od Kurska se je nemška obramba umaknila, toda ta umik se je izvršil v popolnem redu po določenem načrtu.

Dodatne vesti k uradnim poročilom pravijo, da se silovitost sovjetske akcije ne da primerjati z ono silo, s katero so ruske čete nedavno napadle na področju južno od Harkova. Razlog za to je nedvomno v tem, da se je močno zmanjšalo število oklopnih voz, ki jih imajo Rusi na razpolago. Zato poverja sovjetsko poveljništvo ofenzivo po pretežnem delu pehoti, katere pogum in odločnost se ne moreta zanikati.

Na več področjih doneške fronte so nemške akcije, ki so imele že značaj čiste obrambe, postale pravi taktični manever. Tako sta bila kraja Proletarskaja in Lisičansk, ležeča neposredno ob Doncu, zavzeta z napadom pehote, ter se je nemška fronta ob Doncu še znatno okrepila. V zaledju fronte ob Doncu se nadaljuje uničevanje razpršenih ruskih čet in vse kaže, da bo kmalu zaključeno. (»Corriere della Sera«.)

Berlin, 8. marca. Po nekoliko dneh hudih obrambnih bojev vzdolž kubanskega mostišča se je napad nemških čet proti 58. sovjetski armiji, ki je skušala obkoliti severno nemško krilo, zmagovito zaključil. Dve sovražni diviziji sta bili v močvirskem pasu odbiti in uničeni. Nadaljnji sovjetski oddelki so bili zdesetkovani. Rusi so ostavili na bojišču preko 1000 mrtvih.

Razen tega se je zvedelo, da so Rusi tudi 5. t. m. obnovili hude napade na obeh straneh Stare Ruse. Ogromne skupine zbranega topništva in oklopnih voz so ob podpori velikih letalskih jat izvršile ofenzivni sunek. Nemške čete so se junaško branile in uničile 31 sovražnikovih oklopnih voz.

V odseku južnovzhodno in severnozapadno od Orla so se tudi 5. t. m. izjalovili novi boljševiški napadi. Bolj severno je sovražnik napadel na široki fronti, bil pa je povsod odbit in poražen. Njegove izgube so ogromne.

»Münchener Zeitung« razglablja o vojaškem položaju na vzhodni fronti in poudarja, da je na južnem delu razen na področju Kursk—Orel nemški napad povsod uspel in je pobuda za podjetja bila vedno na nemški strani. Operativni načrti nprijatelja, pravi list, se niso samo ponesrečili, marveč je bila ruska množica, določena za izvršitev obkolitve, vržena v brezizhoden položaj. Po oklopni armadi generala Popova je sedaj dozorela za uničenje še ruska 3. armija in sovjetski glavni stan se je sedaj uveril, da je zgradil hišico iz kart, ki so jo nemške divizije naglo porušile.

Monakovska »Abendzeitung« pa se spominja zmagoslavja Anglosasov po zavzetju Lozove in Slavjanska, ko so v Londonu in Washingtonu že videli sovjetske čete na bregu Azovskega morja v odseku Mariupolja in se je Anglosasom zdelo, da je splošni polom nemških čet že neizogiben. Namestu tega je nemški napad dosegel srednji in gornji Donec na fronti kakih 250 km, oprostil nemški bok sovjetske grožnje in z enim udarcem odvzel Rusom vse ozemlje, ki so si ga bili osvojili s tolikimi žrtvami. Udarec, ki so ga tu doživele ruske čete, je šel preko običajnih taktičnih mej in je popolnoma prevrgel ruski strateški koncept. To se je zgodilo v trenutku, ko je celotna južna fronta vse na sever od Harkova izpremenjena v neprehodno blatno morje, ki ovira vsakršne množenstvene operacije. (Il Piccolo.)

Boji pri Kursku

Berlin, 8. marca. s. V težkih obrambnih bojih teh dni severno in severnozapadno od Kurska so se po informacijah tukajšnjih pooblaščenih krogov najbolj odlikovale 18. oklopna divizija pod poveljstvom generala Thuengena, 383. divizija pod poveljstvom generala Jonsa in 427 grenadirski polk pod poveljstvom polkovnika De Lasala v. Luisenthala.

Hitlerjevo odlikovanje

Berlin, 8. marca. s. Hitler je odlikoval brigadnega generala Hermana Balka s hrastovim listom z meči na viteškem križcu reda Železnega križa. Brigadni general Hermann Balke je 25. oficir nemških oboroženih sil, ki je odlikovan s tem visokim odlikovanjem.

Nevtralni novinarji nimajo dostopa v Rusijo

Stockholm, 8. marca. s. Notranji položaj v Sovjetski Rusiji mora biti precej čuden, če moskovske oblasti ne puste nevtralnih novinarjev na rusko ozemlje. Te dni se je namreč vrnil v Stockholm poročevalec lista »Social-demokraten«, ki je v Londonu tri mesece čakal na dovoljenje, da bi smel za svoj list odpotovati v SSSR. Končno se mu je posrečilo dobiti zaželjeno dovoljenje, ki pa je bilo nekaj dni nato razveljavljeno. Vsi napori, da bi le odpotoval, so bili torej zaman in švedski poročevalec je opustil svojo namero ter se vrnil v domovino.

Dvoličnost angleške politike

V Londonu mirno pristajajo na zahteve Moskve glede Poljske — Moralna vrednost angleških jamstev

Rim, 6. marca, s. Izdaja ali nemoč sta dve vprašanji, ki jih danes postavlja civilizirani svet ob angleški popustljivosti za sovjetske obračune proti Poljski. London pozablja, da je napravljal vtis, kakor da bi bil povzročil vojno z namenom, da bi branil Poljsko pred Nemčijo. Zakaj sedaj London, ki takrat ni dovolil Nemčiji, dopušča sedaj Moskvi prav isto, desetkrat pomnoženo. Če se ne upošteva hipoteza, da je Anglija izdala Poljsko, potem ne preostane drugačen odgovor, kakor da je Anglija popolnoma brez moči proti vojaški sili in premoči Moskve. Ni se zmotil švicarski list, ko pripominja, da Anglija, ki se je nekoč vznemirjala zaradi dogodkov v Gdansku, sedaj mirno prenaša vse Stalinove zahteve. Poziv, ki je izšel v angleškem listu »New Chronicle« in je bil naslovljen na Poljsko, naj se vzdrži vsakega izzivanja Moskve, je značilen primer angleške miselnosti, po kateri so pravice nekega naroda nedotakljive samo tedaj, če se lahko uvrstijo skupno z interesi Anglije, ne obstojajo pa več, brž ko bi utegnile povzročati škodo ali samo nevšečnosti angleškim interesom na celini. Če je zadržanje Anglije nasproti Poljski, ki velja kot ena najbolj upoštevanih zavezniških držav in se lahko imenuje podložnik štev. 1., tako, si je lahko predstavljati, kako bi Anglija postopala šele z drugimi narodi, ki jim prav tako grozi prava resnica Moskve. Anglija bi se vsega tega rešila preprosto s kretnjo Poncija Pilata. Poljski vojaki, ki so bili tako nespametni, da so se šli borit za Anglijo, sedaj lahko spoznavajo, kako brezsmiselne so bile njihove žrtve. V primeri z mnogostransko igro Anglije nasproti boljševizmu so vse te vmesne faze kakor sta poljski in jugoslovanski primer samo skromne prigode. Dejstvo, da se je ta preokret v Angliji pojavil pod vlado istega Churchilla, ki je l. 1919 hujskal svoje rojake, češ, da ne žrtvujejo dovolj zlata in krvi v borbi proti boljševikom, je najboljše merilo za angleški egoizem in za presojo, kako malo pomislekov imajo Angleži, kadar so na tehtnici njihova lastna vprašanja.

Stockholm, 6. marca. s. Glede spora med begunsko poljsko vlado in sovjetsko zvezo piše angleška revija »Economist« med drugim tole:

Os se ne bori samo na bojnih poljanah, temveč tudi na političnih področjih. Če bomo nadaljevali te otročje razprave, bomo v političnem pogledu nudili nasprotniku možnosti za udarce in povrh spravljali v slabo luč zvezo, ki naj bi vladala med združenimi narodi.

»Economist« smatra poleg tega, da je angleška vlada zagrešila napako, ker je bila pasivna glede političnih vprašanj, ki so se med vojno pojavila med združenimi narodi. Danes nosi ta vlada vso odgovornost za poljsko-rusko vprašanje in mora strogo svariti oba nasprotna tabora, naj že prenehata te razprave, kajti, sedaj gotovo ni prikladen trenutek deliti torto, ki je nikjer še ni.

List se nadalje pritožuje, da je povezanost med združenimi narodi v primeri z državami Osi zelo raznolika in se na zunaj kaže v celi mavrici političnih barv od skrajne desnice do skrajne levice. Trda in popolna vez med narodi pa je eden nepogrešljivih pogojev za zmago in za mir. S te strani je Os že davno prej uredila vse račune in postavila v senco združene narode, zaključuje ta obzornik svoja izvajanja o tem zadnjem sporu med združenimi narodi.

Stockholm, 8. marca. s. »Svenska Dagbladet« doznava iz Washingtona, da je v tamkajšnjih političnih krogih zbudil veliko pozornost govor, ki ga je imel po radiu znani zgodovinar, profesor Greene Usher. O tem govoru domnevajo, da je bil sestavljen po navodilih iz Bele hiše, in ga smatrajo kot prvo ameriško stališče v najnovejšem konfliktu med Poljsko in Sovjetsko zvezo. Prof. Usher je dejal med drugim: »Poljske težnje po zapadni Ukrajini in nekaterih področjih zapadne Rusije ne bodo nikdar dosegle podpore Zedinjenih držav, ker ne odgovarjajo demokratičnemu duhu.« Govornik je nato še pripomnil: »Zedinjene države niso pripravljene podpirati teritorialnih zahtev poljske vlade, katere želje so pretirane in presegajo meje pravice in zmernosti.«

Protikomunistično razpoloženje v Južni Afriki

Bern, 8. marca s. V Južni Afriki morajo komunisti in agenti Moskve zelo marljivo delati, ker se mora pečati z njimi južnoafriška zbornica. Ameriške agencije poročajo o resoluciji, ki je bila predložena v zbornici in ki zahteva, naj se vsi sovjetski konzuli izženejo iz države. Notranji minister je moral bržkone na povelje iz Londona posredovati v razpravi in braniti zastopnike Moskve. Po velikem trudu je bila resolucija odklonjena s 63 glasovi proti 36. Opozicija je izjavila, da bo nadaljevala borbo in da bo prihodnja volilna kampanja prav pod geslom komunistične nevarnosti.

60-letnica knezoškofa dr. Gregorija Rožmana

Danes praznuje ljubljanski škof g. dr. Gregorij Rožman svoj 60. rojstni dan. Rodil se je v Dolinčicah v šmihelski župniji pri Pliberku. Njegov oče je bil kmetovalec France, mati pa Terezija roj. Glinikova. Ko je dovršil ljudsko šolo v Šmihelu in Pliberku, je bil sprejet kot gojenec v Marijanišče v Celovcu, kjer je dovršil gimnazijo. Po maturi 1904 je vstopil v celovško bogoslovje in je bil 21. julija 1907 posvečen v duhovnika. Novo mašo je nato pel 4. avgusta.

Leta 1909. ga je celovški škof dr. Kahn poslal na Dunaj v Augustineum. Tam je bil 27. junija 1912 promoviran za doktorja bogoslovja. Nato je bil postavljen za prefekta v celovškem Marijanišču. Naslednje leto je že postal docent cerkvenega prava na bogoslovnem učilišču v Celovcu, leta 1914. pa redni profesor. Poleg tega je bil nekaj let duhovni vodja v semenišču. Pred svetovno vojno je napisal za Mohorjevo družbo molitvenik »Presveta evharistija«.

Po vojni je bil imenovan za kancelarja prošta Randla v Dobrli vesi. Leta 1919. je sprejel stolico za cerkveno pravo na ljubljanski bogoslovni fakulteti. Dne 7. januarja 1920 so se pričela njegova predavanja. Štiri leta nato je bil imenovan za izrednega profesorja bogoslovja. Za mladino, kateri je od nekdaj posvečal največjo pozornost, je napisal molitvenik »Besede življenja«. Predsednik cerkvenega sodišča v Ljubljani je bil že od leta 1922., a leta 1927. je bil imenovan za konzistorialnega svetnika. Kot tak je bil imenovan za koadjutorja škofu Jegliču. Ko je ta odstopil, je dr. Gregorij Rožman dne 1. avgusta 1930 prevzel vodstvo ljubljanske škofije.

Resnica o izgubah v bitki za oceane

Že Churchill je v svojem govoru dne 11. februarja t. l. posvetil velik del svojih izvajanj pred spodnjo zbornico vprašanju varnosti pomorskega prometa, tonaži in izgubam brodovja. Opaženo je bilo, da je bil Churchill namenoma optimist v svojih ugotovitvah, ki so bile razen tega le kaj malo točne. Churchill je razen tega nekatere stvari namenoma zamolčal. Razlogi za ta molk naj bi bili dvojni; dva izmed njih se nanašata na vojno politiko, dva na strateško vodstvo vojne. Prva dva naj bi bila naslednja: 1. Sovražnik naj se trudi, da sam ugotovi prave številke, 2. Sovražnik naj postane žrtev svojih lastnih laži. Na kratko bi lahko oba ta dva razloga zajeli v enega, pustiti sovražnika v negotovosti. Strateška razloga pa naj bi bila: 3. Odvzeti sovražniku možnost slehernega nadzorstva nad poročili poveljnikov njegovih podmornic. 4. Odvzeti mu sleherno možnost, da bi posebne izgube vezal s posebnimi oblikami ali akcijami napada, da bi torej ne mogel preveriti učinkovitosti posebnih napadalnih taktik.

Ali so ti razlogi utemeljeni? Le poglejmo po vrsti najprej oba razloga vojnopolitičnega značaja, ki jih je Churchill navedel v opravičilo zaradi svoje molčečnosti o dejanskih izgubah angleškega brodovja v preteklem letu.

1. Predvsem je bil Churchill v tem pogledu v popolnem nasprotju s samim seboj. Novembra l. 1941 je namreč v spodnji zbornici izjavil, da je Anglija v štirih mesecih od marca do junija istega leta izgubila dva milijona ton brodovja, dočim je v nadaljnjih štirih mesecih do oktobra izgubila le 750.000 ton brodovja. L. 1941 ga torej ni niti najmanj skrbelo, da ne bi izdajal številke sovražniku. Tedaj mu torej ni bilo za to, da bi sovražnik »postal žrtev svojih lastnih laži«. Zakaj se je na ta razlog spomnil prav sedaj? Zakaj ni bilo nevarno in škodljivo izdajati številk o potopitvah v l. 1941, dočim se mu naenkrat to zdi nevarno za l. 1942? Samo ena razlaga je mogoča. V štirimesečju marec—junij 1941 in naslednjem štirimesečju julij—oktober je bilo zabeleženo znatno zboljšanje položaja; od mesečnih potopitev okrog 500.000 ton v prvem štirimesečju se je mesečno povprečje v drugem znižalo na borih 188.000 ton. Razvoj je bil torej na splošno dober, zato je Churchill številke lahko objavil. Letos pa bi bilo škodljivo izdajati sovražniku prave podatke. Torej se stvari pletejo slabo. Tak je logičen zaključek.

2. Stvar pa je še bolj zanimiva. Medtem ko je Churchill najprej izjavil, da ne želi navesti nobenih podatkov, češ, da bi bilo to škodljivo iz navedenih razlogov, se je v nadaljnjih izvajanjih le spozabil in navedel nekaj številk, sicer ne neposredno, pač pa posredno, po katerih si je vendarle mogoče predstavljati, če že ne prave izgube angleškega brodovja, vsaj one, ki jih Angleži priznavajo, odnosno, ki bi jih svetu radi dopovedali. Račun izhaja iz tehle Churchillovih izjav: »Skupna angleško-ameriška in kanadska gradnja novih ladij je za milijon in četrt ton večja kakor skupne izgube. To pomeni, da je naše celokupno brodovje v teh šestih mesecih za 1.250.000 ton večje, kakor je bilo pred pol leta.« Na osnovi teh izjav je kaj lahko postaviti enačbo: Nove gradnje manj potopitve je enako 1.250.000 ton. Neznanka so tu le potopitve. Ako pa ugotovimo številko novih gradenj, dobimo tudi to neznanko.

Podatke o gradnjah je mogoče ugotoviti, upoštevati pa moramo, da ameriški podatki o gradnjah navajajo pri tonaži nosilnost ladij, medtem ko nemški podatki o potopitvah navajajo prostor, ki prihaja za tovor v poštev. Nosilnost ladij se nanaša na skupno težo blaga, potnikov, posadke, premoga in živeža, ki ga ladja nosi s seboj: prostornina po nemškem merilu pa navaja vsebino razpoložljivih prostorov za natovarjenje blaga. Ameriška tona je torej utežna tona, nemška tona pa je prostorninska tona. Razmerje med prvo in drugo je približno kakor 3 proti 2. (Trije milijoni ton) po ameriškem merilu so toliko kakor dva milijona ton po nemškem merilu.)

Pri gradnji novih ladij je treba upoštevati gradnje v Zedinjenih državah, Veliki Britaniji in Kanadi. Zedinjene države so v l. 1942 zgradile v celoti nekaj več kakor 8 milijonov ton (po ameriškem merilu), pri čemer je treba ugotoviti, da so v prvem polletju 1942 zgradile le nekaj nad dva milijona ton, v drugem pa blizu pet milijonov ton novega brodovja, kar predstavlja precej točne podatke. Angleži svojih podatkov o novih gradnjah niso nikdar objavili, vendar pa je Churchill nekoč dejal, da so angleške ladjedelnice v juliju 1942 zgradile eno četrtino ladij, zgrajenih v ameriških ladjedelnicah. V onem mesecu so Američani zgradili nekaj manj kakor 800.000 ton novih ladij. Anglija jih je torej tedaj zgradila za 200.000 ton (seveda po ameriškem merilu). V naslednjih mesecih so torej Angleži skupno zgradili približno 1.200.000 ton novih ladij. V Kanadi so julija l. 1942 zgradili 120.000 ton novih ladij ali v vsem drugem polletju 1942 približno 800.000 ton novih ladij. Tako bi za drugo polletje 1942 dobili skupno številko približno 7 milijonov ton novih ladij po ameriškem merilu v vseh treh državah, kar bi bilo približno 5 milijonov ton novih ladij po nemškem merilu.

Churchillovo enačbo bi torej po teh podatkih lahko rešili. Ker so bile potopitve v drugem polletju 1942 za približno 1.250.000 ton manjše kakor nove gradnje, bi torej potopitve v tem razdobju — po Churchillovi posredni navedbi — znašale 3,750.000 ton.

Poglejmo sedaj, ali se te številke, kakor jih je navedel Churchill, strinjajo z nemškimi ali razlikujejo od njih! Ako bi bilo res, kar je nekaj tednov pred Churchillovim govorom napisal list »Manchester Guardian«, bi se ti podatki popolnoma skladali. List je namreč tedaj zapisal: »Nemci trdijo, da so v l. 1942 potopili 1208 ladij v skupni tonaži 7.586.000 ton. Vsi vedo, da so te številke pretirane, toda po ameriških cenitvah resnični podatki niso mnogo nižji.« Ker se zgornja številka nanaša na vse leto 1942, bi torej na drugo polletje odpadlo približno tri milijone in tri četrt milijona ton. V resnici pa so Nemci trdili, da so potopili mnogo več. Po nemškem komunikeju z dne 1. januarja l. 1943 so nemške ladje v celoti potopile 1283 parnikov v skupni tonaži 7,955.000 ton, od katerih so jih podmornice potopile 1208 v skupni tonaži 7,586.000 ton (»Manchester Guardian« je navedel samo to drugo številko!). Nemško letalstvo pa je razen tega potopilo še nadaljnjih 167 trgovskih parnikov v skupni tonaži 985.000 ton, tako da so skupno znašale vse potopitve blizu 9 milijonov ton. Nemci torej trdijo, da so skupno potopili v lanskem letu 8,940.000 ton od tega 4,689.000 ton v prvem polletju, v drugem pa 4,251.000 ton. Iz tega torej sledi, da znaša razlika med novimi gradnjami in potopitvami komaj tri četrt milijona ton, ne pa milijon in četrt, kakor je izjavil Churchill.

In v tej zvezi se lahko še upravičeno vprašujemo: Kaj pa v prvem polletju? Zakaj Churchill tudi o tem ni govoril? Vsakdo si lahko po zgornjih podatkih napravi sam približen račun in ne dvomimo, da bo z nami vred ugotovil, da je bilo tedaj potopljenega najmanj 2,700.000 ton več ladij, kakor pa jih je bilo v istem času zgrajenih (nove gradnje so znašale tedaj največ dva in pol milijona ton!). Čeprav so vsi ti računi le približni, nam vendar odkrivajo resnico o potopitvah na osnovi sovražnih podatkov. (Po »Corriere della Sera«.)

Znanstveno sodelovanje Italije in Španije

Madrid, 7. marca. s. V Madrid se je vrnil iz Rima akademik Španije Garcia Sineriz, ki je bil nedavno imenovan za akademika papeške znanstvene akademije. Odlični znanstvenik je v razgovoru z novinarji izrazil svojo zahvalo sv. očetu in je nadalje izjavil, da so ga v Rimu v vseh krogih prisrčno sprejeli. Izkoristil je svoje bivanje v Rimu za pripravo osnov za širše znanstveno sodelovanje med obema narodoma. V ta namen bo višji svet za znanstvena raziskovanja organiziral redno izmenjavo del in profesorjev specialistov, ki bodo predavali in vodili dopolnjevalne tečaje za razne znanstvene panoge. Znanstveno sodelovanje med obema državama bo še bolj ojačilo vezi prijateljskega bratstva med obema državama ter bo koristilo skupni kulturi.

Japonski uspehi na Pacifiku

Tokio, 8. marca s. Japonski glavni stan objavlja uspehe, ki so jih japonske letalske in pomorske sile dosegle pri Salomonskem otočju in Novi Gvineji v dobi od 16. februarja do 5. marca t. l. Skupno je bilo sestreljenih 113 letal, 11 nadaljnjih pa uničenih na tleh. Štiri sovražne podmornice so bile potopljene. Japonske oborožene sile so utrpele tele izgube 2 rušilca potopljena, 5 prevoznih ladij potopljenih in 7 letal, ki so se vrgla na sovražne cilje, uničenih.

Italijansko-japonsko kulturno sodelovanje

Tokio, 8. marca s. V navzočnosti princa Noguhita Takamachija, pokrovitelja japonsko-italijanskega kulturnega društva je italijanski Kr. veleposlanik baron Indelli izročil četrto nagrado »Leonardo da Vinci« v znesku 1000 jenov Takuzuju Kobasuju. Kobasu je prejel to nagrado za delo o vplivu italijanske kulture na francosko klasično komedijo. Slavnosti se je udeležilo mnogo osebnosti japonskega kulturnega sveta.

Poroka Lichtensteinskega princa

Bern, 7. marca. s. V Vadusu, glavnem mestu kneževine Lichtenstein, je bila poroka princa Frančiška Lichtensteinskega z grofico Gino Vilczek. Poročni obred je bil posebno svečan ob navzočnosti ljudstva v katedrali, kjer je poroko opravil škof Caminada. V imenu vsega prebivalstva je poročno dvojico ob izhodu iz katedrale pozdravil predsednik parlamenta dr. Oton Schöbler.

Američani izpodrivajo Angleže tudi v Jemenu

Ankara, 7. marca s. Po vesteh iz Jemena se je tudi v to deželo pričelo gospodarsko prodiranje Amerike. Z običajno pretvezo gospodarske pomoči je washingtonski vladi uspelo izsiliti tako zvane gospodarske delegate pri jemenski upravi. Nadalje so nedavno prišli iz Washingtona tudi tako zvani vojaški tehnični instruktorji, ki naj opremijo jemenske čete z modernim ameriškim materialom. Tako se zaključuje s premočjo Amerike dolga bitka obeh anglosaških držav za oblast v Jemenu.

180 smrtnih žrtev nesreče v londonskem zakloniščU

Rim, 7. marca s. Iz Londona poročajo nadaljnje podrobnosti o letalski nesreči, ki se je pripetila v nekem zakloniščU med zadnjim letalskim napadom na London. Na zahtevo sorodnikov žrtev, da naj se odredi javna preiskava in ugotovi, kdo je odgovoren za nesrečo, so odgovorili razni listi, ki z ostrimi besedami obžalujejo, kar se je zgodilo in zahtevajo ukrepe, ki naj preprečijo, da zaklonišča ne bodo ognjišča nesreč za meščane, temveč jim bodo varovala življenje. Po zadnjih ugotovitvah je število žrtev naraslo na 180, ne upoštevajoč poškodovanih in ranjenih, med katerimi je mnogo hudo ranjenih. Minister za notranjo varnost Morrison si je danes ogledal zaklonišče. Mislijo, da bo ugodil zahtevam sorodnikov žrtev in uvedel preiskavo. Posebno obremenilna je izjava zakloniščU dodeljenega zdravnika. Izpovedal je, da je pred katastrofo opozoril, da je vhod v zakloniščE zelo nevaren, kar pa komisarji v tem okraju in drugi funkcijonarji niso upoštevali.

Bern, 6. marca, s. Dopisnik lista »Basler Nachrichten« poroča iz Londona, da se zdi v angleški prestolnici nerazumljiva znana tragedija, ki se je pripetila pred dvema večeroma v nekem zakloniščU in sicer posebno zaradi razsodnosti, ki naj bi baje bila ena glavnih vrlin angleškega naroda. Zaradi tega je zelo težko določiti odgovornost za ta dogodek, pravijo pa, da so razne okoliščine povzročile katastrofo. Razen tega pripominjajo, da so imeli v Londonu mnogo žrtev tudi zaradi streljanja protiletalskega topništva. Sedaj je bilo prebivalstvo pozvano, naj bo bolj disciplinirano in manj radovedno

Uspešna borba proti komunistom

Poročali smo že o hudem komunističnem porazu v Pleterjih, kjer so partizani napadli tamošnji samostan in bili po dvodnevnem boju odbiti, čeprav so bili v več ko desetkratni premoči. Imeli so pri tem izredno hude izgube mrtvih in ranjenih. A tudi iz drugih krajev Ljubljanske pokrajine prihajajo poročila o važnih uspehih dosledne in neizprosne borbe podeželskega prebivalstva proti pogubnemu komunizmu.

Približno enak poraz kakor v Pleterjih so partizanski oddelki malo poprej doživeli v okolici Stične na Dolenjskem. Vaške straže in protikomunistični legionarji so pregnali partizane iz vasi Bič in Prislavice, ki so ju imeli zasedene. Ko so dobili partizani ojačenja, tako da so bili po številu mnogo močnejši od nasprotnikov, so spet navalili na obe vasi. Boj se je začel okrog enajstih dopoldne ter se nadaljeval ves popoldan in vso noč do drugega jutra. Potem so se partizani razočaran umaknili s hudimi izgubami. Mrtve in ranjene so odpeljali s seboj, tako da ni mogoče točno ugotoviti njih števila. Po zbranih naknadnih poročilih sklepajo, da so imeli partizanski oddelki okrog sto mrtvih in približno toliko ranjenih. Enako je komunistom klavrno spodletel napad na vasico Žažar pri Vrhniki. Napadli so jo ponoči a tamošnja vaška straža jih je prestregla ter jih ob sodelovanju vsega prebivalstva odbila in prepodila.

O podobnih primerih poročajo iz drugih podeželskih krajev. Vsi ti dogodki jasno postavljajo na laž komunistične trditve, da še vedno del prebivalstva simpatizira z njimi.

Nadaljnje pomembne uspehe dosega protikomunistična borba s tem, da neprestano raste število zajetih komunističnih voditeljev, bodisi partizanskih višjih ali nižjih komandantov, bodisi političnih komisarjev ali drugih komunističnih funkcionarjev. Tako poročajo iz Šent Vida pri Stični, da so člani vaške straže iz Temenice, ko so patruljirali po hribih nad Šent Vidom, v Lazah zajeli v neki hiši dva partizana. Skušala sta pobegniti, pri čemer sta streljala z revolverji. Streljala je tudi vaška straža in zadela oba partizana. Eden od njiju je bil takoj mrtev, drugi pa hudo ranjen. V mrtvem partizanu so spoznali nekega Mirka Pestotnika, ki je veljal za vodilnega partizanskega organizatorja v predelu med Stično in litijskim okrajem. Ljudska sodba ga dela odgovornega za nesteto zločinov, ki so bili izvršeni na tem področju. Pri njem so našli tudi več zanimivih listin.

Pri Dobrepoljah je majhen oddelek vaške straže iz Hočevja zajel in po kratki borbi obvladal partizansko skupino, ki je imela nalogo skrbeti za zvezo med Suho krajino ter krško in dobrepoljsko dolino. Le enemu od partizanov se je posrečilo pobegniti, vsi drugi pa so bili ujeti, med njimi tudi taki, ki so jih ljudje poznali za hude komunistične teroriste.

Protikomunistični oddelek z Bizovika pri Ljubljani je na patruljnem pohodu po hribih, ki se vlečejo od Golovca proti GrosupljU, našel in prijel v tamkajšnjih naseljih nekaj partizanov ter odkril dve skriti partizanski delavnici, krojaško in čevljarsko.

Tako prizadaja odločna volja osveščenega ljudstva komunistom neizprosno udarec za udarcem.

Gospodarstvo

Proračun Pokrajinskega korporacijskega sveta

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino je na podlagi § 32. naredbe o zbornicah za trgovino in industrijo z dne 3. avgusta 1932. in na podlagi komisarjeve naredbe o ustanovitvi Pokrajinskega korporacijskega sveta z dne 2. maja 1942-XX odobril proračun Pokrajinskega korporacijskega sveta za leto 1943. v višini 3,375.372 lir dohodkov in prav toliko izdatkov. Na podlagi § 1. zakona z dne 2. julija 1930. je Visoki komisariat odobril, da se v kritje stroškov odmerijo in pobirajo:

1) 15% doklada na osnovni in dopolnilni pridobninski in družbeni davek ob naslednjih spremembah: Davčni zavezanci, ki plačujejo pa se ob istih dospetkih kakor čati letni davek 25 lir. Podjetja, ki so dolžna plačevati odstotno doklado (izvzemši male obrtnike, ki plačajo pavšalno pridobnino) morajo plačati Pokrajinskemu korporacijskemu svetu letno doklado 25 lir, če bi 15% doklada znašala manj kakor 25 lir.

2) 15% doklada na 50% minimalnega družbenega davka po čl. 86. zakona o neposrednih davkih. Ta doklada ne more znašati manj kakor 100 lir.

Davke in doklade v korist Pokrajinskega korporacijskega sveta odmerjajo in pobirajo pristojni davčni uradi v smislu § 7. zakona o odmerjanju in pobiranju doklad, plačujejo pa se ob istih dospetkih kakor glavni davki, po katerih so odmerjeni.

Poleg omenjenih davkov in doklad sme Pokrajinski korporacijski svet pobirati razne takse in pristojbine tajništva iz naslova uradnih opravil po tarifi, ki jo je s posebnim odlokom odobril Visoki komisarjat.

Gospodarske vesti

= Novi predpisi o izvozu in uvozu bankovcev v albanski valuti. Glede na ministrski odlok o ureditvi trgovinskega in valutnega prometa med Italijo in Albanijo z dne 25. septembra 1939. Glede na ministrski odlok o izvozu in uvozu italijanskih bankovcev in drugih vrednostnih papirjev v lirah glede na Kraljevi ukaz s predpisi o pobijanju kršenja valutnih zakonov in glede na zakon o kazenskih določbah glede izmenjave, valut in trgovine z zlatom, je minister za izmenjavo in valute v sporazumu z ministri za zunanje pošle, za Italijansko Afriko, za pravosodje, za finance in za promet odredil: Najvišji znesek bankovcev v albanski valuti, ki ga po členu 2. odloka z dne 25. septembra 1939. sme imeti s seboj, kdor potuje iz Italije, Italijanskih posestev in z ozemelj Italijanske Afrike, naj si preko drugih dežel v Albanijo in kdor potuje iz Albanije, najsi preko drugih dežel v Italijo, Italijanska posestva in ozemlje Italijanske Afrike se zvišuje na 80 albanskih frankov.

= Sprejemni in oddajni vpisniki proizvajalcev žganja in likerjev in trgovcev z žganjem in likerjem na debelo. V »Službenem listu« je objavljen popravek k naredbi s predpisi o proizvodnji in potrošnji žganih pijač in likerjev z dne 19. februarja 1943-XXI., po katerem potrdi prejemni in oddajni vpisnik proizvajalcev in trgovcev na debelo Pokrajinski korporacijski svet in ne Pokrajinski prehranjevalni urad, kakor je bilo to prvotno objavljeno.

= Razširjenje železniške postaje Metlika. Visoki komisariat objavlja v »Službenem listu« razglas o razširjenju železniške postaje Metlika. Ta postaja je postala zaradi nove državne meje važno tranzitno nakladišče. Da zadosti prometnim zahtevam, namerava uprava državnih železnic povečati naprave te postaje, in sicer zgraditi tri nove tire, eno skladišče in en oporni zid ter prestaviti javno poljsko pot in jarek. V ta namen bo treba razlastiti tuja zemljišča in pravice v katastralni občini Metlika. Na predlog delegacije vzhodnih železnic ministrstva za promet v Ljubljani za uvedbo postopka upravnega obhoda in razlastitve je Visoki komisariat na osnovi odredb bivšega avstrijskega zakona od 18. februarja 1878 in naredbe od 25. januarja 1879 odredil upravni obhod z razlastitveno obravnavo, ki se pričneta 26. t. m. s sestankom komisije ob 11.30 na postaji Metlika. Načrt in seznam zahtevanih zemljišč in pravic bosta razgrnjena na vpogled pri občini Metlika od 1ne, ki sledi dnevu objave tega nazglasa po občini, do dneva pred ogledom. Morebitni ugovori zoper povečanje in razlastitev se lahko vložijo ustno ali pismeno pri okrajnem civilnem komisariatu v Črnomlju od dneva objave tega razglasa do 24. t. m. ali pri vodji komisije med obravnavo. Prizadete lastnike, ki se ne bi osebno udeležili obravnave, smejo zastopati sposobni in pravilno pooblaščeni zastopniki. Razglas povdarja, da odškodnine za zemljišča in pravice, ki naj se razlaste, niso predmet obravnave, marveč so pridržane poznejšemu izreku rednega sodišča za primer, da se prizadeti lastniki in uprava železnic ne bi v tem pogledu sporazumeli.

= Sprememba regulacije med Svetokrižko in Šmartinsko cesto. Mestno poglavarstvo v Ljubljani objavlja v »Službenem listu« razglas, iz katerega sledi, da namerava na podlagi §§ 8., 9. in 12. gradbenega zakona spremeniti regulacijo zemljiškega kompleksa med Svetokrižko in Šmartinsko cesto v okolišu Žal in pokopališča. Določene parcele kompleksa med Žalsko in Šmartinsko cesto naj se proglase za stavbišča, zazidljiva z enonadstropnimi stanovanjskimi stavbami. Del tega kompleksa pa naj bo namenjen za prometne namene ter nasade. Določene parcele med Žalsko in Svetokrižko cesto pa je namenjen v javne namene, komunalcije, parke in za pogrebne ter pokopališke javne naprave. Namen spremembe je, omogočiti ekonomičnejšo in racionalnejšo izrabo tega zemljiškega kompleksa s povečanjem ozemlja, ki naj se zazida, kar naj razbremeni občino pri izdatkih za odkupe zemljišč za javne regulacijske namene. Spreminjevalni regulacijski načrt in uredba o njega izvajanju sta interesentom na vpogled v tehničnem oddelku mestnega poglavarstva, Nabrežje 20. septembra (Kresija), II. nadstropje, soba štev. 54., skozi mesec dni, pričenši s šestnajstim dnem po objavi tega razglasa v »Službenem listu« (to je od 22. t. m. naprej). Morebitne pomisleke in pripombe morajo interesenti predložiti mestni občini vsaj v petnajstih dneh po roku za javni vpogled, sicer ne bodo vpoštevani.

= **Iz trgovinskega registra.** Pri Banco di Roma, podružnici v Ljubljani, je vpisan za podravnatelja ljubljanske podružnice prokurist Mariano Messina; izbrisan je prokurist Luigi Dal Savio, vpisan pa prokurist Francesco Saverio Vista. — Pri tvrdki Celulcza, družbi z o. z. Videm pri Krškem s sedežem v Ljubljani je izbrisan prokurist Vladimir Pesek. — Pri tvrdki Domača lanena industrija »Platno«, družbi z o. z. prej Siegel & drug v Ljubljani je vpisan prokurist dr. Borut Prelovšek. — Pri Papirni in kartonažni industriji I. Bonač sin, v Ljubljani je izbrisan prokurist Vladimir Pesek.

= **Prva prekomorska ladja s plinskim generatorjem.** V Köbenhavnu so v ladjedelnici Burmaister & Wain zgradili prvo veliko prekomorsko ladjo na pogon z generatorskim plinom. Ladja ima nosilnost 3000 ton. Dieselov motor se je že pred vojno dobro uveljavil za pogon ladij, saj so motorne ladje v gradnji novih ladij zavzele prvo mesto. Za pogon motornih ladij je pa seveda potrebna nafta. Medtem ko so motorna vozila na kopnem kmalu pregradili na pogon z generatorskim plinom, je ta preosnova pri motornih ladjah mnogo težavnejša. Po izkušnjah, ki so bile napravljene z uporabo plinskega generatorja v manjših rečnih ladjah, se je danska paroplovna družba Navitas odločila za gradnjo velike motorne ladje na pogon z generatorskim plinom. Poizkus je sijajno uspel, kar so pokazale poizkusne vožnje. Ladja ima štiritaktni plinski Dieselov motor s 1250 konjskimi silami in dva pomožna motorja, ki imata vsak po 100 konjskih sil, ter tretji manjši motor, čigar pogon je urejen na plin in na katranovo olje, ki se pridobi kot postranski proizvod v ladijski generatorski napravi. Ladijski plinski generator potroši manj premoga, kakor bi potrošila ladja enake velikosti s parnim pogonom. Le gradbeni stroški ladje so nekoliko večji. Pri konstrukciji generatorske naprave so uporabljena drugačna načela, kakor pri generatorjih za motorna vozila ali majhne ladjice in čolne.

Kanada je na milost in nemilost izročena Zedinjenim državam

Buenos Aires, 8. marca, s. Dopisnik lista »Christian Science Monitor« iz Ottawe piše, da zanimajo predlogi Amerike vse združene narode Kanada je bolj ko katera druga država interesirana na teh predlogih, kajti gospodarstvo Kanade se je večinoma spojila z gospodarstvom Amerike. Kanada torej ne more izbeči posledicam velike gospodarske odločitve v Ameriki. Med vojno je Kanada spremenila ravnovesje svojega gospodarskega življenja in se je na pričakovan način industrializirala. Zdaj je količina proizvodov, ki se izvaža iz Kanade v Ameriko mnogo večja kakor pred vojno.

Članek pravi dalje: Za slehernega kanarskega gospodarstvenika, pa naj bo kakršnega koli političnega mnenja ali stališča glede zasebnih podjetij, je jasno, da je treba obdržati večji del izvoznega trgovanja tudi po vojni, če se hoče Kanada izogniti usodni krizi. Vsa gospodarska bodočnost Kanadske zavisi zaradi tega od severnoameriške carinske politike. Če bi Zedinjene države izvajale zopet svojo staro politiko visokih carinskih tarif, bi bilo kanadsko gospodarstvo strašno prizadeto. Zaradi tega opazuje Kanada z vznemirjenjem ameriško svetovno gospodarsko politiko in čaka v strašni napetosti na odločitev kongresa o pravici predsednika sklepati medsebojne gospodarske sporazume. Značilno je, da pisec sploh ne govori o Angliji, ter samo poudarja, da Kanada lahko pričakuje rešitve od Zedinjenih držav.

Umrl je naš nad vse ljubljeni sin, brat in zaročenec

Dušan Lokar

poročnik korvete bivše jug. vojne mornarice

Pogreb našega Dušana bo v sredo, dne 10. marca ob 15. uri z Žal, kapelica sv. Andreja, k Sv. Križu.

Ljubljana, Renicci, Ventotene, dne 7. marca 1943.

ANTON, oče; IVANKA, mati;
SAŠA, MILOŠ, brata; SLAVKA, sestra;
DRAGICA, zaročenka in ostalo sorodstvo

E. Josin:

Stara Ljubljana

XVI.

Zgodovinar Ivan Verhovec

Ivan Verhovec, rojen v Ljubljani l. 1853., je poučeval geografijo, zgodovino, nemščino in slovenščino od leta 1882. do 1886., potem je postal profesor na ljubljanski gimnaziji. Umrl je leta 1902. Verhovec je bil priznan zgodovinar, spisal je več knjig iz domače zgodovine, kakor Ljubljanski meščani itd.

Ivan Šubic, rojen v Poljanah pri Škofji Loki leta 1856., je poučeval od leta 1882.—1884. naravoslovje, nemščino in slovenščino, potem je postal direktor na ljubljanski obrtni strokovni šoli ter si pridobil za ta zavod mnogo zaslug. Umrl je v Ljubljani; od njegove družine živita v Ljubljani še dva sinova, eden je odvetnik, drugi pa inženjer pri Pokojninskem zavodu.

Karl Pirc, rojen v Škofji Loki leta 1857., je poučeval matematiko in geometrijo ter risanje leta 1883., nato je postal direktor na realki v Idriji.

Ivan Markelj, rojen v št. Vidu pri Ljubljani leta 1852., je poučeval leta 1880. naravoslovje, potem pa postal direktor na učiteljišču v Capodistriji.

Alfonz Paulin, rojen v Krškem l. 1853., je poučeval naravoslovje l. 1880. in 1881., potem pa bil premeščen na ljubljansko gimnazijo (gl. odstavek o gimnazijskih profesorjih).

Anton Kokalj, rojen v Ljubljani l. 1851., je poučeval od leta 1870.—1872. risanje, postal je potem meščanski učitelj v Furstenfeldu na Štajerskem.

Leopold Laudes, rojen v Veronu v Italiji leta 1850., je poučeval risanje od leta 1872—1876.

Edmund Lahejner, rojen v Ljubljani, je poučeval risanje od leta 1875.—1877.; postal je potem ljudski učitelj v Kranju, kjer je tudi umrl.

Moric Stampf, rojen v Kaladaju na Češkem leta 1854., je poučeval leta 1875.—1877. risanje.

Štefan Mandič, rojen v Gračacu na Hrvatskem leta 1813., je bil mestni uradnik; od leta 1864.—1875. je poučeval telovadbo. Umrl je leta 1880. v Ljubljani.

Avgust Mandič, mestni uradnik, je poučeval telovadbo od l. 1870.—1873.

Anton Heinrich, rojen v Liebenthalu v Šleziji leta 1830., je poučeval stenografijo od leta 1869.—1878.

Karl Grünewald, rojen leta 1814., je poučeval leta 1870. in 1871. francoščino in angleščino. Umrl je leta 1892. v Ljubljani.

Ivan Wesely je poučeval telovadbo leta 1871. in 1872.

Skladatelj Anton Förster

Anton Foerster, rojen v Oselnici na Češkem leta 1937., je poučeval petje od leta 1871. do upokojitve; umrl je leta 1926.

Foerster je bil sin nadučitelja in glasbenika. Po dovršitvi gimnazijskih studij je bil na univerzi v Pragi, kjer je študiral pravo; študije pa je opustil ter se popolnoma posvetil glasbi. V Ljubljano je prišel leta 1867. ter postal dirigent stolnega kora. Bil je tudi kapelnik pri Dramatičnem društvu in pevovodja v ljubljanski čitalnici. Kot odličen skladatelj cerkvene in posvetne glasbe si je pridobil veliko zaslug za Slovence. Glasbena Matica mu je postavila v njegovo počaščenje mal, skromen spomenik v Vegovi ulici.

Avgust Schweiger, zobozdravnik, je poučeval telovadbo leta 1872.

Valentin Schäfer je poučeval telovadbo leta 1873. in 1874.

Julij Schmidt, telovadni učitelj na učiteljišču, je poučeval telovadbo na realki od leta 1875.—1891.

Prav v dobrem spominu imam duhovnike, ki so živeli pred 70 in 60 leti v Ljubljani.

Ljubljanski knezoškofi

Dr. Jernej Vidmar, rojen v Kranju leta 1802., je postal knezoškof leta 1860. ter šel v pokoj leta 1874., nakar se je preselil v svojo hišo v rojstnem kraju; umrl je leta 1883. Dr. Vidmar je imel dve sestri, ki sta pri njem gospodinjili.

Dr. Janez Zlatoust Pogačar, rojen leta 1811. v Breznici na Gorenjskem, je postal knezoškof leta 1875; umrl je leta 1884. Položen je bil v grobnico v stolni cerkvi. Dr. Pogačar je imel sestro, ki je bila poročena z J. Beletom, posestnikom v Ljubljani, in brata, ki je živel v Ljubljani kot upokojen vojaški oskrbnik; njegovo hčer je poročil Fran Detela, znani slovenski pisatelj.

Dr. Jakob Missia, rojen leta 1838. na Moti pri Ljutomeru, je umrl leta 1902. v Gorizii. V Ljubljani je bil škof od l. 1884. do 1897, potem je postal nadškof v Gorizii, leta 1899. pa kardinal. Pokopan je na Sveti gori pri Gorizii. Naš umetnik Žepič mu je napravil lep spomenik iz kararskega marmora. »Instalacija vsakega knezoškofa je bila v Ljubljani prav slovesna. Po cerkvenih obredih je bil v škof. palači v II. nastr. velik banket, katerega so se udeležil razni dostojanstveniki ter je vojaška godba dolgo časa koncertirala na dvorišču palače.

Stolni prošti

so bili: dr. A. Jarc, D. Zupan, dr. Leonhard Klofutar.

Jarc se je rodil leta 1813. v Ajdovcu na Dolenjskem (umrl je l. 1900. v Ljubljani. Služboval je nekaj časa na Vrhniki, potem v Ljubljani, postal profesor na ljubljanski gimnaziji, naposled deželni šolski nadzornik ter bil upokojen leta 1873. Kot upokojenec je živel v Ljubljani ter delal na humanitarnem in prosvetnem polju; bil je tudi odbornik Slovenske Matice, predsednik Cecilijanskega društva in odbornik vdovskega učiteljskega društva.

Dr. Josip Zupan se je rodil v Kropi na Gorenjskem leta 1811. ter umrl v Ljubljani leta 1886. Postal je stolni kanonik, potem župnik in prošt. Pred dobrimi 60 leti je imel nemške pridige pri šmarnicah. Mož je bil močne, velike postave ter je imel močan in lep glas, ko je pel v cerkvi.

Dr. Leonhard Klofutar se je rodil v Tržiču leta 1819., umrl pa je leta 1901. v Ljubljani. Kaplanoval je v Dobu in Šmartnem pri Kranju, potem pa postal profesor v duh. semenišču, ter leta 1888. stolni prošt.

Stolni kanoniki

Spominjam se na sledeče stolne kanonike:

Dr. Janez Gogala se je rodil 1825 v Kranju in umrl l. 1884. Od leta 1859—1882 je bil profesor na ljubljanski gimnaziji. Mnogo je deloval na karitativnem polju in je bil določen za ljubljanskega škofa, pa je pred imenovanjem umrl.

Karel Klun se je rodil l. 1841. v Prigorici v Gorjah na Gorenjskem, nato prišel v Ljubljano kot stolni kaplan ter postal tudi stolni kanonik. Ko je prišel v Ljubljano, se je pričel zanimati za politiko. Postal je najprej občinski svetovalec, potem deželni, državni poslanec in se je v vseh strokah živahno udejstvoval; v državnem zboru se je vedno oglašal.

Friderik Križnar se je rodil v Kranjski gori l. 1840., umrl pa je še mlad l. 1890 v Ljubljani. Po dovršenih študijah je postal najprvo stolni kaplan ter je na ljubljanski realki poučeval verouk; postal je naposled kanonik in župnik.

Pogled v zgodovino Dolenjske

Kulturno, gospodarsko in socialno stanje pokrajine

Že v 9. stoletju s prišteva tudi Dolenjsko k Sloveniji, Sclaveniji, kakor imenujejo tedanji viri naše ozemlje. Vendar se je do danes ohranilo kaj malo zanesljivih virov, ki bi govorili o tedanjih kulturnih, gospodarskih in socialnih razmerah med slovenskim prebivalstvom na Dolenjskem. Le jezik, ohranjeni narodni običaji in izkopanine nam vsaj v manjši meri dajejo bežen pogled v tedanje žitje in bitje naših prednikov.

Najstarejše podatke o naših prednikih najdemo pri grških zodovinarjih, ki so smatrali Slovence za prav miroljuben rod, ki je prvotno živel v stanju polnomadstva, polagoma pa se ustalil v svojih bivališčih in se ves posvetil poljedelstvu, živinoreji in čebelarstvu, saj so Dolenjci imeli plodne zemlje več kot dovolj na razpolago. S to svojo posvetitvijo poljedelstvu in stalno naselitvijo, pa so jele hitro rasti po Dolenjskem večje vasi in zaselki, ki so nastale večinoma na krajih rimskih in ilirskih naselij, in v katerih so si zgradili trdne hiše ter se obdali z zidanimi ali pa vsaj lesenimi utrdbami. Pač pa očitajo grški zgodovinarji že našim prednikom, da so živeli v neslogi in preveč radi posnemali vse tuje. Zategadelj se je tudi popolnoma spremenila njih prvobitna nomadska kultura, ki so jo popolnoma prevladali tuji vplivi. To dejstvo pa je na poljedelskem področju imelo kaj ugodne posledice. Pod vplivom bogatih izkušenj starega prebivalstva v poljedelstvu so obogatili dolenjsko zemljo z novimi kulturami in tako vidimo, da je že v osmem stoletju zasajeno dolenjsko polje z vsemi žitaricami, grahom, bobom, kumarami, bučami, repo, zeljem, makom, lukom, česnjem, sadje pa je zastopano z jablano, črešnjo, orehom, višnjo, slivo in breskvo. Iz severnih alpskih predelov se je razširila na Dolenjsko tudi živinoreja in perutninarstvo. Iz svoje prvotne domovine pa so prinesli Slovenci na Dolenjsko tudi čebelorejo, ki se je tu kaj hitro uveljavila. Vinogradništva pa so se naučili Slovenci na Dolenjskem izključno od starega prebivalstva, vendar pa so še vedno najbolj cenili svojo staro narodno pijačo: medico.

Franki so po Dolenjskem pospeševali trgovino in posebno v 9. stoletju se je trgovinski promet po Dolenjskem že tako oživel, da so Dolenjci jeli celo izvažati svoje proizvode in jih zamenjavati s proizvodi iz drugih daljnih pokrajin. Preko Carigrada so dobivali celo raznovrstno prekomorsko blago in z njim kupčevali. Sami so izvažali prvenstveno domače platno, med, vosek in krzno. V manjši meri tudi železniško rudo. Razen prekomorskega blaga pa so posebno uvažali iz sosednjih južnih pokrajin orožje, nakit in finejše tkanine. Krka, Sava in Kolpa ter stare rimske ceste so bile glavna trgovska pota, po katerih se je vršila trgovina in počasi pričenjajo po Dolenjskem že nastajati ob teh trgovskih poteh okoli gradišč večja tržna središča, iz katerih so se kasneje razvila glavna dolenjska mesta.

Večino gradišč so Dolenjci prevzeli od svojih predslovenskih prebivalcev in jih le obnovili ter dobro utrdili. Kakor kažejo ostanki gradišč po Gorjancih, pa se posebno tamkajšni prvi naseljenci niso izogibali gozdov, ampak so nasprotno raje gradili selišča na krajih, ki so bili čimbolj oddaljeni od glavnih prometnih žil in bili zaščiteni z gozdovi, naravnimi nasipi in strmimi bregovi. V bližini teh gradišč pa je bilo izkopanih tudi že mnogo staroslovenskih grobov, med njimi so najvažnejši grobovi pri Črnomlju. Vendar je bilo v teh grobovih najdenih kaj malo orožja, kar se pa da razlagati s prepovedjo krščanske vere prilagati orožje v grobove in ni to nikak dokaz, da naši predniki niso bili bojeviti. Nasprotno, po raznih virih sodeč so bili prvi Slovenci na Dolenjskem prav tako bojeviti kot vsi njihovi sosedje, saj jih je v to že prisilila nujnost samoobrambe pred stalnimi navali divjih rodov. Mnogo zanimivejše pa so zato izkopanine nakita v staroslovenskih grobovih. Najrazličnejši so vsekakor obsenčni okraski iz brona ali srebra z geometričnimi ornamenti. Poleg njih je bilo najdenih tudi mnogo lončenih posod, dalje prstanov, zapestnic, ovratnic in drugega lepotičja in to v večini iz brona ali bakra ter obeskov iz stekla ali jantarja. Vsi ti predmeti pa so kaj skromno izdelani in ne dajejo slike kakega večjega bogastva, oziroma v keramiki kake večje umetnosti naših prednikov.

Kakor ostali Slovenci, tudi Dolenjci niso poznali prave državne organizacije pod kakim vrhovnim in enotnim vodstvom, ampak je bila podlaga vsemu njihovemu medsebojnemu življenju rodbina — zadruga, v kateri so bili zbrani člani istega rodu pod skupnim gospodarstvom. Na čelu zadruge je bil postavljen najzmožnejši in najpoštenejši član. Radi hitre množitve pa so se zadruge toliko povečale, da so posamezne družine bile prisiljene si ustvariti nova gospodarstva in tako nove zadruge, ki so ostale s staro v medsebojnih tesnih, krvnih, verskih, gospodarskih in političnih zvezah. Te zadruge so se združile v bratstva, bratstva v župe, ki so jim načelovali župani; v vojnem času je prevzel vodstvo nad vsemi zadrugami in župani izvoljeni vojvoda.

Sprva so živele dolenjske zadruge iz župe kaj svobodno življenje, toda z uvedbo frankovskega, oziroma bavarskega državnega reda je nastala tudi na Dolenjskem plast nesvobodnih, ki se je strogo ločila od svobodnih in polsvobodnih. Protikrščanski upori in odkrite vstaje proti frankovskemu gospodstvu so povečale število nesvobodnih Dolenjcev in ker se je pospeševala nemška kolonizacija in se je z njo v zvezi vedno bolj širil nemški pravni red, radi katerega se je tudi marsikateri svobodnik raje odrekel svobodi in opravljal svoje premoženje le kot podeljen fevd. Iz vrst svobodnih Slovencev, ki so tudi pod Franki uživali vso gospodarsko in politično svobodo, so se polagoma povzdigovali plemiči, ki so bili pa po Dolenjskem kaj malo številni in so se hitro stopili z nemškim plemstvom. Med plemiči zavzemajo prav poseben položaj tako zvani Kosezi, ki jih najdemo posebno okoli Tihaboja, Žužemberka in Kostanjevice, vendar niso imeli nikoli tako velikih in važnih političnih pravic kakor Kosezi na Koroškem.

Dolenjci so bili ob svojem prihodu pogani in le polagoma se je utrjevalo krščanstvo. Za Karola Velikega je spadala vsa Dolenjska pod oglejski patrijarhat in v tem času so bile zgrajene najstarejše cerkve na Dolenjskem in to v Cerkljah, Metliki, Ribnici, Trebnjem, Krki, Beli cerkvi in št. Vidu pri Stični. Pod francosko in bavarsko oblastjo je bilo vse Dolenjsko podeljeno v dekanije in centene (stotine), ki so imele posebna sodišča in župane, obenem pa so bili določeni gradovi, v katerih naj bi bival ob svojih prihodih kralj. Za Dolenjsko je bil tak grad v Krškem, kamor so prihajali kraljevi odposlanci in razsojali spore.

Materiale bellico abbandonato dal nemico sul fronte della Tunisia — Vojni materijal, ki ga je zapustil sovražnik na tuniškem bojišču

Jože Mesec

Vič 9. marca

Danes pred 50 leti se je rodil Jože Mesec očetu Jožetu in materi Mariji na Viču, ki sta imela takrat v Novi vasi skromno gostilnico in trgovino. Je najstarejši sin številne Meščeve družine in se je s pridnostjo povzpel do lepega položaja. Pa nižji gimnazij' se je posvetil uradniškemu poklicu in je nastopil kot uradniški pripravnik leta 1912, služuo pri sodišču v Kamniku. Tu je ostal do leta 1914, ko je moral odslužiti kadrski rok pri Janezih in ga je zajela svetovna vojna. Bil je dolgo časa na fronti. Ob zaključku vojne je prišel v italijansko ujetništvo, iz katerega se je srečno vrnil leta 1919. Takoj po vojni se je vrnil v Kamnik, kjer je mimo svojega poklica krepko sodeloval pri kamniški Čitalnici v dramskem odseku. V Kamniku je ostal do leta 1921, ko je bil premeščen k okrajnemu sodišču v Ljubljano. Po opravljenih uradniških izpitih je napredoval v višjega pisarniškega oficijala in mu je bilo poverjeno delo na izvršilnem oddelku okrajnega sodišča, ki ga še danes opravlja z vso vestnostjo. Jožeta cenijo vsi, ki prihajajo k njemu po uradnem poslu, in to zaradi postrežljivosti in nasvetov. Po prihodu v Ljubljano se je takoj uveljavil v javnem življenju v domačem kraju ter je s svojimi nasveti koristil zlasti pri napredku bivše viške občine. Leta 1929 si je ustanovil rodbinsko ognjišče, ko si je izbral za družico gospo Mico iz ugledne Rusove rodbine v Gornjem Logatcu, s katero živi v najlepši družinski harmoniji. Po očetovi smrti je prevzel s svojo ženko gostilno, ki slovi danes zaradi izborne postrežbe in družabnosti. Jože Mesec je odličen pevec. Marljivo je sveto val v poklicni organizaciji in si pridobil mnogo zaslug pri vprašanju ureditve položaja sodnega uradništva, zato ga spoštujejo stanovski tovariši kakor predstojniki. Ko praznuje dragi Jože danes v krogu svoje družine svoj jubilej, mu želimo tudi mi mnogo sreče in zadovoljstva v drugem polstoletju.

H. P. Jacobsen:

„BORBA Z BOGOVI"

Roman se dogaja pred 3500 leti, ko se je na Egejskih otokih začela razvijati prva civilizacija na evropskih tleh. Njegova vsebina je nepretrgana veriga dramatično napetih dogodkov, ki jih je pisatelj nanizal tako mojstrsko, da bo čitatelj rad ponovno posegel po knjigi in jo vedno na novo z užitkom bral.

Roman bo izšel v zbirki »Dobre knjige« sredi tekočega meseca.

Radio Ljubljana

TOREK, 9. MARCA 1943-XXI

7.30: Pisana glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Operetna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljništva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Koncert radijskega orkestra. Lahka glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Vojaške pesmi. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa, poročila v italijanščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Operna glasba. 17.45: Simfonična glasba. 19.00: »Govor mo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.43: Komorna glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Motivi iz nove operete »Garabanc a« Franca Leharja. 21.10: Koncert radijskega orkestra. Operna glasba. 21.50: Zanimivosti v slovenščini. 22.00: Koncert klasičnega tria. 22.25: Pesmi in napevi. 22.45: Poročila v italijanščini.

INSERIRAJTE V „JUTRU"

KULTURNI PREGLED

Ivo Peruzzi

Ivo Peruzzi obhaja svojo petdesetletnico. Primerna prilika, da predstavimo tudi širši javnosti tega, osebno tako skromnega kulturnega delavca in njegovo dolgoletno delo.

Od rojstva mu je bilo določeno, da bo hodil po neizprosnem ukazu svojega srca po »drugem bregu« življenja. Niti za trenutek ni odstopil od svoje svobodne poti, nikdar ni bil nezvest burnemu veselju do dela, vselej iskren in obziren je ohranil svoje čisto poštenje in nezlomljivo dobro voljo, čeprav so v pestri pesmi njegovih dni zveneli vsi toni najvišjega jubilanta do najnižjega lamentosa. Ivo Peruzzi je svojevrsten pojav našega kulturnega ozračja in ravno zato se danes pri njem malo dalje pomudimo.

Ko stopiš v njegovo delovno sobico, ti pokaže edino bogastvo na knjižnih omarah in v številnih rokopisih. Če ga vprašaš po podatkih o njegovi vitalno razgibani delavnosti, ti odgovori z mottom svojih številnih zbork, ki je menda njegova prava vizitka in resnična, preprosta izpoved.

»Po starem otcu v meni poje češki muzikant. Po Baldassaru iz Siene ljubim Cvet in Kamen.
Od matere dolenjske mi srce je, večni fant. Iz pesmi lepe bolečine sije plamen.«
(»Mimoze«)

To je program esteta, ki je edinole pristojen v občino Umetnosti. Kaj je skušal doseči, kaže njegova pot.

Sedemleten že piše romantične verze svoji sestri, štirinajstleten poje v mladinskem zboru Glasbene Matice pri prvem izvajanju Verdijevega «Requiema«, neprestano izdaja rokopisne dijaške časopise z ilustracijami mladih slikarjev-talentov in ustanavlja zasebne gledališke krožke. Dvajsetleten priobčuje prvence v vezani besedi in v prozi v »Ljubljanskem Zvonu« (1914), kot dijak skrivaj obiskuje dve leti dramatično šolo pri pok. Verovšku, Avgusti Danilovi, pozneje pri M. Skrbinšku in Šestu in se pripravlja na igralski stan... Piše predavanja, se navdušuje za moderno, sestavi obširno študijo o Otonu Župančiču (1912), z redko družabnostjo druži prijatelje, prisrčno domoljubje ga vodi do pisanja potopisov. Povsod je prvi in zadnji. S plamtečim idealizmom drami zaspance, izpodnaša ga, a vselej se ujame, vedno pošteno prizna svoje zmote in daj nam uboda, da bi jih priznali mi vsi... Nobenega vlaka ne zamudi, ki ga pelje v nove pokrajine. Podoben je pozneje kot mož, kot večni fant. Beži pred trdo življenjsko resnico, a se vselej vrača v veseli objem pisanih postaj tega življenja.

»Vse je bilo bedasto naključje!« pravi, ko pokadiva cigareto.

»Imel sem smisel za humanističen študij, a absolviral sem brez veselja realko (1913); sprt z matematiko sem bil postavljen za računskega vodjo..., užival in občudoval sem lepe žene, a doživel vso prozo pravnih odnosov med spoloma. Tuj političnemu sem živel v naši dolini, kjer je bila politika kariera, moč in ves smisel tega sveta. V resnici sem bil željan samote, a me je okolje gnalo k omizjem in sililo k »opredelitvi«. Vrag naj vse to razume! Pri nas se razdrobiš ali ubiješ. Človek bodi, pa amen!«

Takega smo poznali in delali z njim. Njegov progresivni duh je preziral predsodke in tuj težkokrvnosti naše čudi je s smelim optimizmom premagoval vse navale zavisti in koristoljubja soljudi. Vselej pa ima njegova pesem prizvok tihe resignacije in tožeče obtožbe trdot needinega človeštva.

Pokojna Emil Adamič in Zorko Prelovec ter njun krog so ga vzeli kot literarno-glasbenega delavca medse. V prvi svetovni vojni ga je priklenila dognana osebnost mojstra Mateja Hubada in ves predan stvari je služil 20 let Glasbeni Matici, od l. 1916—1923 kot tajnik, od 1923—1929 kot načelnik moškega zbora in več let kot tajnik glavnega odbora. Ves ta čas oskrbuje glasbene prevode iz raznih jezikov za šolo in konservatorij ter zvesto druguje bivši »Ujmi«, največ za boglonaj...

Štiri leta se je posvečal kulturni vzgoji delavske mladine, sodeloval pri mnogih slovenskih revijah in polnil stolpce Prelovčevih »Zborov« (1925—1934) s pesmimi in glasbenimi portreti. Od leta 1922 do sedanje vojne je pisal gledališke ocene, o zgodovini slovenskega teatra, nebroj pogovorov z igralci in igralkami, pevci, umetniki. Mnogo je napisal preobzirno — preveč ga motijo srčne zveze s Talijo. V ilustracijah je bil stalen pišoči slikar naših obrazov iz umetniškega sveta, a tudi iz meščanskih in delavskih stanov. Obraze je večinoma olepšal, narisal je take, kakor je želel, da bi bili... Z Glasbeno Matico se je udeležil vseh turnej po Evropi in doma, spisal zbirko »Popotne«, pošiljal prispevke v mladinske revije, in ko mu je rahlo zdravje končno narekovalo mir, je vzljubil ko malokdo našo prirodo, zlasti planinski svet. V rokopisih, ki čakajo ugodnejših časov, ima preko pet sto pesmi, tudi tujejezične. V njih se venomer prepleta izrazita intimna lirika z glasbenimi doživetji. V tej viharni dobi golih in krutih dejstev in nespravljivih razkolov sije delo Iva Peruzzija ko bodrijoča tolažba in vera v bodočnost. Blesteč govornik in vedno lepotni, a avtokritični človek je dal vsakemu svoje. Vedril je svojega bližnjega, sam mnogokdaj do tal pobit.

»Rahlim ljudem ni dano danes živeti.
Tihim je dušam usojen boj in prezir.
Šele, ko pade na zemljo večer
V sanjah le morejo upati, peti.«
(»Meditacije«)

Rad ima »Cvet in Kamen«, živo in neživo prirodo. Toda ljubezen je le strah in — molk.

»Med svoje boli skrij ukaz: Molčati.
Izrečeš: Sladki sen srca izgine.
Ljubiti pravi se, za koga bati.«
(»Pisma«)

Poleg svojega poklica kot hranilnični uradnik, — to službo opravlja nad 28 let na raznih, tudi vodilnih mestih, — je našel vedno dovolj časa, da se je živo zanimal za vzgojo svojih hčerk, Lote in Aste in vnukinje Fedje, ki mu sije ko svetel žarek v mračno sedanjost. V svojem poklicu je neštetim ljudem skušal pomagati pismeno ali ustmeno, saj pozna takt, formo in vedro tovarištvo ko malokdo. Po njegovem bi bil lahko svet en hlev in en pastir. Za zdaj pa:

»Fedjica čuti. Najboljše je spati.
Nekdaj prisanja očeta nazaj.
Angelček spet jo zaziblje kriati
pesem zapoje ji: Aja, aj, aj...
(»Naš rod«)

Prosti čas svojih zrelih let posveča domu, knjigi, teatru, glasbi in prirodi. Nobeni telesni ne duševni boli se ni izognil in vendar

»Sem ljubil rod svoj, spoštoval tujino.
Med brate radostne drobiž razdal.
Na goslice različne rad igral.
Smeje izpil Spoznanja grenko vino.«
(»Popotne«)

Gornji verzi so citati iz priobčenih pesmi.

Ivu Peruzziju, tenkočutnemu, skromnemu, kulturnemu radovoljcu, poetu-pevcu mnogih uglasbenih pesmi in vedremu borcu za čistost naših družbenih odnosov, smejočemu se filozofu in večno mlademu glasniku bratstva — ob prvi resnejši postaji življenja — želimo vso možno srečo zlasti pa skrajšano izdajo njegovih pesniških simfonij.

»Sreča je zelo subjektiven pojem,« pravi naš jubilant. Eno pa lahko rečemo: še mnogo zdravih let!

—r

Utrinki

Moč besed. Ondan sem bral tole zgodbico: Učenec slovečega misleca Konfucija je vprašal svojega učenika: »Kaj bi najprej storili, če bi vas postavili za kitajskega cesarja?« Mojster je nekaj trenutkov razmišljal nato pa je dejal: »Najprej bi začel določati besedam njih pravi smisel.«

V Konfucijevi modri misli je izražena osnovna in globoka potreba slehernega časa in okolja, večno Sizifovo delo človeštva, ki polaga v besede svoja neizrekljiva čustva, nedoločljive misli in nejasne potrebe ter se neugnano muči z nasprotji, ki jih povroča tako prizadevanje. Besede so strahotna moč; nihče je še ni izmeril. Ljudje, ki »tehtajo« atome ali merijo vsemirske daljave, niso zmožni pretehtati ali izmeriti potencialno energijo nekaterih besed, dogledati njih preobrazbo, presoditi njih učinek. Kakšna sila leži postavimo, v hrastovem semenu, ki pod ugodnimi vnanjimi okoliščinami ne miruje, dokler se ne razraste v ogromno drevo! A kaj je ta skrivnost drobca organske tvari v primeri s silo nekaterih besed, ki so odločale zgodovino?

Konfucij je bil moder, vendar je ostal še vedno nepopoln človek. Vsi čutimo potrebo da se ustvari red v besedah t. j. v pojmovnem svetu, toda gorje si ga človeku, ki bi res hotel vsiliti besedam njih »pravi smisel«. Še vedno bi ostala neka beseda, ki bi obtoževala tudi nesojenega cesarja Konfucija. Tiran vseh tiranov! Zakaj tam, kjer izvira mizerija, ki jo povzročajo nedoločnost, nejasnost, spremenljji-

Kronika

* **Triurna avdienca sv. očeta.** Te dni je bil v Vatikanu spet množestveni sprejem, katerega se je udeležilo 3000 vernikov. Papež, ki je prišel med obiskovalce že ob 9.30 ter se je zadržal med njimi cele 3 ure, je ponudil roko v poljub navzočim ter je posebno prisrčno sprejel otroke v posebni dvorani. V dvorani konzistorija je sv. oče toplo nagovoril skupino italijanskih in nemških vojakov ter vojnih pohabljencev. V posebnih prostorih je papež blagoslovil tudi 700 parov novoporočencev.

* **82 let očeta bolgarskega kralja.** Bivši kralj Ferdinand, oče bolgarskega kralja Borisa, je te dni dovršil 82. leto starosti. Navzlic visokim letom je bivši bolgarski suveren pri najboljšem zdravju in so se ga vsi bolgarski listi spomnili s priložnostnimi članki.

* **Posmrtno odlikovanje.** Z zlato kolajno je bil odlikovan kapitan Carlo Gregori iz Milana, padel na točki 802 Scialesi na grškem bojišču dne 14. aprila 1941. Zadnje njegove besede so bile: »Viva L'Italia!«

* **Smrt bivšega Prefekta.** V nekem hotelu v Rimu je umrl nenadne smrti dr. Umberto D' Eufemia, bivši Prefekt v Cosenzi, trenutno na razpoloženju.

* **Smrt pisatelja Andreja Fasea.** V Trstu je umrl Andrej Fase, rojen v Bujah v Istri, ki je od mladih let živel v Trstu, kjer je bil nastavljen kot uradnik trgovinskega in pomorskega sodišča. Pokojnik je bil plodovit pisatelj, so leloval je pri mnogih italijánskih listih, poleg tega je napisal vrsto gledaliških del, predvsem komedij. Leta 1927. je izšla knjiga, ki vsebuje pet njegovih gledaliških stvaritev.

* **Smrt fašističnih hierarhov na bojišču.** Kakor poročajo italijanski listi, so padli na bojišču naslednji fašistični hierarhi: Stefano Superti, član prejšnjega zveznega direktorija v Cremoni, Antonio Viti, podtajnik fašija v Rovianu pri Rimu, Angelo Caramella, član fašističnega direktorja v Caltnagi pri Novari, Verruccio Ferrari, podpoveljnik GILa v Bagnolu pri Cremoni, in Carlo Fantini, načelnik fašističnega sektorja v Barcisu pri Vidmu.

* **Smrt skvadrista na ruskem bojišču.** Na vzhodnem bojišču je padel v borbi na čelu črnih srajc »M« skvadrist centurij Giovanni Battista Sacchero. Bil je prostovoljec v treh vojnah ter večkrat odlikovan.

* **Domoljubje tuniških Italijanov.** Italijanski listi poročajo, da se na poziv italijanskih oblasti v Tunisu glede žrtev za domovino niso odzvali samo tuniški Italijani, ki so se takoj uvrstili v vojaške ali druge podobne oddelke, temveč tudi ženske, ki so se v ogromnem številu ponudile za strežnice v lazaretih. Za strežbo se jih je javilo toliko, da ne morejo trenutno vseh zaposliti.

* **Razstava italijanske knjige v Lizboni.** Portugalski listi beležijo, da bo 17. marca v veliki dvorani gledališča »Dona Maria« v Lizboni otvorjena razstava italijanske knjige. K otvoritveni svečanosti pride tudi prezident portugalske republike general Carmona.

* **12 filmov, ki prikazujejo kirurgijo.** V dvorani za operacije ortopedičnega zavoda Rizzoli v Bologni je Francosco Pasinetti posnel nedavno 12 filmov, ki prikazujejo razne kirurške posežke v ortopedični stroki. 11 operacij, katere je Pasinetti posnel, je izvršil ravnatelj zavoda Ricoli ob asistenci prof. Francesca Delilata, eno pa profesor Augusto Bocola. Posnete filme bodo prikazovali slušateljem medicine na raznih italijanskih univerzah.

* **Poskusi za premestitev Michelangelovega kipa »Pietà«.** V vatikanski baziliki se vrše že nekaj dni poskusi za premestitev Michelangelovega kipa »Pietà« na prostor, ki bo imel boljšo osvetljavo.

* **Beatifikacija kitajskih mučenikov.** Sv. oče je potrdil sklepe vatikanske kongregacije, ki je predložila, da se proglasijo za blažene žrtve kitajskih boksarskih uporov, škofi Grassi, Fogolla in Fantosati ter njihovih 26 tovarišev. Proglasitev za blažene bo izvršena dne 21. marca.

* **Strojevodja, ki je prevozil 3 milijone kilometrov.** 44 letni strojevodja Alfonso Rubbini iz Ferrare se lahko pohvali z redkim rekordom. Prevozil je z lokomotivo doslej 3 milijone km. Vse te vožnje je opravil v Italiji. Svojo kariero pri železnici je začel Rubbini leta 1916. na železniški progi Bologna—Massa—Lombarda, pozneje je vozil na progi Rocchette—Asiago, v zadnjem času pa vodi lokomotive na progi Ferrara—Modena.

* **Slepi deček, fenomen v računstvu.** Pred štirimi leti so pripeljali v Assisi slepega dečka Giuseppa Riccardia ter ga zaupali ondotnemu zavodu za slepce. Deček je pokazal v teku učenja v šoli za slepce izredno nadarjenost za matematiko. Ima izvrsten spomin ter izvaja na pamet najtežje računske naloge. Zdaj razmišljajo, kam naj usmerijo dečka, da bo s svojo nadarjenostjo koristil sebi in drugim.

* **Po 22 letih razveljavljen zakon.** V Goriziji je bil te dni razveljavljen zakon, ki je bil sklenjen 24. novembra 1920 med Guidom Hannom de Hahnembeckom in Josipino Draščkovo. Vatikan je privolil v razveljavljenje zakona po 22letnem trajanju zaradi telesne nepopolnosti enega izmed zakoncev.

* **Po 18 letih vrnjen denar.** Gospe Edvigi Silvierovi iz Roviga se je pred kratkim približal na cesti neznanec ter jo naprosil, naj izroči gospodu Albinu Cestaru pismo. Silvieri je res naslednji dan odnesla pismo naslovljencu. Ko je Cestaro pismo odprl, je našel v njem 1465 lir s kratkim besedilom: »Smatram za svojo dolžnost, da vam vrnem denar, ki ste ga izgubili pred 18 leti. Tisočkrat hvala.« Cestaro je bil seveda vesel, da je spet prišel do denarja, katerega je izgubil pred 18 leti in na katerega je tudi že pozabil.

* **Živa je zgorela.** 5 letna Marija Angelinijeva iz Tranija je našla škatlico vžigalic. Ko se je igrala z njimi, se ji je vnela obleka. Marija je pričela vpiti na pomoč in tedaj je prihitela njena babica, 63 letna Marija Turizijeva, ki je skušala pogasiti plamene in rešiti vnukinjo. Toda mala revica je izdihnila v strašnih bolečinah. Babica nesrečnice pa se je pri reševanju vnukinje tako opekla, da je morala v bolnišnico.

* **Svinja je vrgla v treh letih 91 prašičkov.** Kmetica Roza Lunardi-Rubinova iz Bastije di Rovolon pri Padovi ima svinjo, ki ji je v treh letih vrgla 91 prašičkov. Vsekakor zadovoljiv rekord.

* **20 tern v Rimu.** V loterijski poslovalnici Ria Mercede v Rimu so zadeli igralci te dni v enem samem dnevu 20 tern, ki so prinesle srečnim dobitnikom nad 200.000 lir. Med igralci je bil srečnik, ki je zadel sam 46.750 lir.

* **Kokoš, ki znese dve črni jajci na dan.** Filomena Bedinova v Cornudi pri Trevisu ima kokoš, ki ji znese vsak dan dve jajci s črno lupino. Ker takšna lupina ni pri kokoših v navadi, vzbujajo ta jajca razumljivo zanimanje.

* **Avtomobilska nesreča v Goriziji.** Na Corsu Vittorio Emanuele III. v Goriziji se je primerila avtomobilska nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Neki avtomobil, ki je vozil večjo skupino oseb, je hotel zaviti v ulico Ariosto, na ovinku pa je počila pnevmatika in vozilo se je prevrnilo. Smrtna žrtev nesreče je bersaljer Ettore Paradisi, ki si je zlomil hrbtenico.

* **Dve žrtvi električnega voda.** V San Lazzaru di Savena sta dva električarja popravljala električni vod. Ko sta se dotaknila žice z visoko napetostjo, sta pri priči postala smrtni žrtvi električnega toka.

* **Velik požar v gozdovih pri Comu.** V gozdovih pri San Defendentu blizu Coma je te dni nastal velik gozdni požar, ki je uničil mnogo drevja, poleg tega pa povzročil še smrt treh mož, ki so pomagali pri gašenju. Te žrtve so Natale Plati, Biaggio Schiaffoni in Luigi Pestorazzi. Pri gašenju je dobil vojak Francesco Cranchi tako hude opekline, da so ga morali oddati v bolnišnico. Požar je nastal kot posledica ognja, ki so ga zakurili kmetje na svojih pašnikih, da bi uničili škodljive rastline.

* **Vojni invalid je rešil žensko iz vode.** 30letna Dimma Macchionijeva iz Sassuola je na poti v sosedno občino morala prečkati reko Secchio. Šla je po brvi, izgubila ravnotežje in padla v vodo na mestu, kjer je reka več metrov globoka. Na njeno vpitje je prihitel vojni pohabljenec Lino Lorenzi, ki se mu je posrečilo potegniti nesrečnico na breg.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 9. marca, ob 17.30: »V Ljubljano jo dajmo«. Izven.

OPERA

Torek, 9. marca, ob 17: »Slepa miš«. Operata. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

* **Smrt dveh bratcev.** Guido Mazza, sin lekarnarja Di Verdella iz Bergama, se je pred dnevi tako nesrečno poparil, da je podlegel poškodbam. Par dni po Guidovi smrti je umrl lekarnarju še 12letni sin Marcel Mario, ki je bil že delj časa hudo bolan, tako da je izgubila družina v kratkem presledku dva sina.

* **Potres v Turkestanu.** Potresomerni aparati v Jeni so te dni zabeležili potres v verjetni oddaljenosti 4500 km. Potres je trajal po beležkah seizmografskih aparatov celo uro ter je imel ognjišče v Aziji, domnevno na turkestanskem ozemlju.

* **Usoden padec puške.** V Sarni pri Faenzi se je v hiši nekega onlotnega kolona odigral dramatičen prizor. 14letni Averard Florani, sin kolona, je voščil staršem lahko noč ter odšel spat. Kmalu nato je počil v njegovi spalnici strel, zaradi katerega sta planila roditelja na noge. Oče in mati sta našla 14letnega sina v mlakuži krvi. Dognali so, da je fant, ko se je spravljal spat, po nerodnem snel puško, ki je visela na steni. Orožje se je sprožilo in fanta ubilo.

Žalni venci, poročni šopki, aranžmaji in cvetje »ROŽA« cvetličarna

IZ LJUBLJANE

u— **Po več ali manj oblačnem dopoldnevu** smo imeli v nedeljo popoldne še precej sonca, nekoliko pa je nagajal veter. Vendar so Ljubljančani izkoristili tudi to nedeljo za izprehode po mestu in okolici. Po vrtovih in parkih je že polno brstja in ptičji rod se veselo pripravlja na ženitovanje. Temperatura je bila v nedeljo 6.6° C. Noč na ponedeljek je bila spet hladna in smo zjutraj zabeležili 1.8° C. Jutro je bilo jasno in sončno, v teku dopoldneva pa so prepregli nebo spet veliki kopasti oblaki.

u— **Vejica z akacije** na cesti Viktorja Emanuela je položena v izložbeno okno Tiskovne zadruge, v opozorilo sadjarjem, naj ta mesec čim skrbneje zatirajo sadni mrčes. Vejica je namreč polna majhnih nabreklin, iz katerih se bo izleglo na tisoče škodljivega mrčesa. Ponedeljsko »Jutro« je opozorilo na kotišča mrčesa po ljubljanskih nasadih. Ni dvoma, da bodo mestni organi storili vse, da se drevje temeljito očisti, ker le tako bo skupna borba oblastev in sadjarjev v Ljubljani in okolici na vsej črti uspešna.

u— **Umetnostna razstava akad. slikarja Frana Klemenčiča** v Kosovem salonu v prehodu nebotičnika je redek kulturni dogodek. K že razstavljenim umetninam je dodal še tri pokrajinske slike in eno tihožitje. Razstavljena dela so najstrožji kritiki močne umetnine.

u— **Predprodaja za X. simfonični koncert,** ki bo v ponedeljek, dne 15. t. m. v veliki unjonski dvorani, se bo začela jutri zjutraj v sredo ob pol 9. uri. V sredo se bodo prodajali izključno le sedeži v dvorani in na balkonu dvorane. Stojišča pridejo v predprodajo v četrtek. Posamezna oseba ne more dobiti več kot 4 sedeže v predprodaji, stojišča pa se oddajajo le posamezno. Na sporedu simfoničnega koncerta so dela: Saše Šantla, Tartinija, Schuberta in Liszta. Koncert bo vodil dirigent Drago Mario Šijanec.

u— **Zahvala.** Vincencijeva konferenca v Trnovem se lepo zahvaljuje za 150 lir, ki so jih darovale neimenovane namesto venca na grob pokojnega Rudolfa Zupančiča.

u— **Namesto venca** na grob blagopokojnega direktorja g. Iva Šubica iz Celja je daroval 200 lir Društvu slepih g. dr. Milan Perko, zobozdravnik iz Most.

u— **Glavni medeni pridelek** v Ljubljanski pokrajini — pravi »Slovenski čebelar« v najnovejši številki — je brez dvoma listni in gozdni med (mana, smrekovec in hojevec-), šele nato ajdovec, za njim pa cvetlični (travniški, lipovec in akacijevec). V normalnih letih sta travniška in ajdova paša še najbolj zanesljivi, bolj dvorezna je pa gozdna, ker je neredna in časih tudi varljiva. Res da je zelo izdatna, kadar je letina zanjo, ne veš pa, kdaj bo nastopila in kogiko časa bo držala. Pride iznenada in mine včasih, še preden jo čebele dobro zavohajo. Večjih presenečenj, kar se tiče medenja, menda pri nobeni rastlini ni kakor pri hoji, ki začne tako vabljivo mediti, da alarmira vse čebelarje, nato preneha za toliko časa, da čebelarji vse čebele odpeljejo, sedaj pa vnovič zamedi in zares izdatno — septembra ali oktobra meseca. In kakšno iznenadenje ter žalost za čebelarje, ko vilijo, da hoja kot nora medi, da se med kar v dolgih nitih poceja z dreves, čebele pa ne naberejo nič, čeprav jih je vse živo v vrhovih hoj! Zato je prevoz v to pašo tvegan in bo tak ostal, dokler nam ne bodo vzroki in pogoji medenja pojasnjeni.

u— **Vodstvo »Korepetitorija«** vabi starše dijakov **srednjih, meščanskih in ljudskih šol,** da jih vpišejo k nam, kjer jih dnevno pripravljamo iz **vseh predmetov** za naslednji dan. Za vsakega vodimo kontrolo o uspehu na šoli. **Posebni tečaji za privatne in razredne izpite!** Honorar zmeren, revnejši popust! Vpisovanje dnevno od 8—12 in 14—16, Korepetitorij, Mestni trg 17/I.

u— **Sindikat mesarjev in klobasičarjev** v Ljubljani obvešča cenjeno občinstvo, da se bodo v torek dne 9. marca od pol 7. do 11. dopoldne prodajale krvavice na mesarske knjižice.

u— **Konjsko meso** se bo prodajalo v torek, sredo in četrtek na Sv. Petra nasipu št. 29, Pušnik Rudolf.

u— **Licitacija zapadlih predmetov** bo v petek 12. marca t. l. ob 15. v uradnih prostorih mestne zastavljalnice na Poljanski cesti št. 15.

u— **Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji, dnevni in večerni,** se pričnó v torek 9. marca. Desetprstna učna metoda. Specialna strojepisna šola: največja moderna strojepisnica, raznovrstni stroji. Učnina zmerna. Na razpolago prospekt: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Zgubila se je** na poti iz mesta Večna pot—Rožnik kratkodlaka lovska psica rjave barve, ptičarka. Odda naj se proti nagradi pri Urbanc, Sv. Petra c. 1. Pred nakupom se svari.

Il Generale di Brigata aerea Enrico Pezzi, comandante dell'Aviazione Italiana in Russia, che non ha fatto ritorno da un volo di guerra — General zračne brigade Enrico Pezzi, poveljnik italijanske aviacije v Rusiji, ki se ni vrnil z nekega vojnega poleta

Vsak naročnik „Jutra" je zavarovan!

* * *

Plačajte zaostalo naročnino!

Z Gorenjskega

Iščejo se dediči. Sodišče v Škofji Loki je objavilo v celovškem dnevniku od 4. t. m. edikt, s katerim išče dediče po Mariji Špičkovi, ki je bila posestnica v Železnikih in je 21. aprila 1941 umrla. Oporoke niso našli. Dediči so njeni nečaki in nečakinje in sicer Demšarjevi: Antonija, Margareta poročena Tomičeva, Helena poročena Škerlova, Marija, Leopold, Ladislav ter dva Prezlja, katerih bivališče sodišču ni znano. Pozvani so, da se v teku šestih mesecev, pričenši od 24. februarja 1943 zglasijo pri loškem sodišču. Po tem roku se bo o dediščini obravnavalo z ostalimi dediči in s kuratorjem Antonom Trdino, gozdnim delavcem v Železnikih št. 147.

Najstarejši udeleženec na koroških zborovanjih je 95letni visokogorski kmet Weger. Ko je okrožni vodja dr. Hradetzky iz Beljaka te dni obiskal gorske vasi, je prišel k zborovanju tudi Weger.

Iz Hrvatske

Nemški strokovnjak za lesno kemijo prof. dr. Alfred Rieche, ki je po rodu iz Dortmunda, je pretekli torek predaval v dvorani nemške akademije v Zagrebu o lesu kot kemični sirovini.

Za hrvatske in nemške ranjence v Zagrebu je bila v petek popoldne posebna predstava v kinu »Dubrovniku«. Predstavo je priredila UFA za svojo 25 letnico. Uprizorila je komedijo »Sedem let sreče«.

V Čabru je umrl veleposestnik Miroslav Križ, star 79 let. Bil je glavar ugledne družine, iz katere je izšla vrsta inteligentov, znanih tudi med Slovenci.

V Gračanih, v najmlajši hrvatski občini v bližini Zagreba, so imeli 1. marca pomembno svečanost. V navzočnosti Poglavnika so bile izvršene prve občinske volitve po ustaških načelih. Po maši so se predstavniki zbrali v Domu pevskega društva »Podgorac«. Poglavnik je v daljšem govoru razložil, kako prehaja hrvatska kmetska organizacija v državno upravo. Osnovna celica uprave je občina, višje instance so kotari, velike župe, hrvatski sabor in hrvatska vlada. Po Poglavnikovem navodilu so bila prečitana imena vseh prebivalcev občine, razdeljenih v 5 skupin. Vsaka skupina je morala izvoliti svojega predstavnika, ti pa si izvolijo župana, 2 podžupana, svetovalca in njegovega namestnika. Po dogovoru so skupine izročile Poglavniku napisana imena, nakar je bila sestavljena nova uprava, ki jo je Poglavnik uvedel z lastnoročno napisano odredbo. Hrvatski listi obširno poročajo o tem činu in pravijo, da se je pričela nova doba hrvatskega narodnega življenja.

Prehrana delavstva je važna naloga socialnega skrbstva na Hrvatskem. V vsej državi delujejo različne delavske kuhinje. Tako je n. pr. bilo lani v sarajevski kuhinji izdanih nad 25.000 obrokov. Proti koncu leta je bila v Sarajevu ustanovljena še druga delavska kuhinja, kjer se hranijo delavci, zaposleni pri gradnji poselnega delavskega naselja, imenovanega po Huseinu begu Gradaščeviću. Nadalje je bila v Sarajevu ustanovljena kuhinja za zasebne nameščence. Uspešno posluje delavska kuhinja v tobačni tovarni v Mostarju. V javni kuhinji v Karlovcu se poleg delavstva hranijo tudi zasebni in državni nameščenci. Nekatere javne kuhinje bodo še v krutkem ustanovljene.

Tretjo proslavo ob drugi obletnici Neodvisne države Hrvatske so priredili zagrebški ustaški tabori preteklo nedeljo v malem gledališču v Frankopanski ulici. Govoril je prof. Danijel Crljen o prvoboritelju ustaškega pokreta. Sodelovali so: pevsko društvo »Starčević«, orkester ustaške mladine, operni pevec Šoštarko, skladatelj Boris Papandopulo, glasba ustaškega stožera in drugi. Sledilo bo še mnogo proslav.

Kulturni teden Hrvatske delavske zveze traja od 8. do 13. t. m. Pričel se je včeraj z uprizoritvijo drame Zvonka Veljačića »Borba za pravo« v zagrebškem malem gledališču. Ves teden se vrstijo v Zagrebu različne delavske prireditve. Teden bo zaključen v soboto z umetniškim sporedom na zagrebški radijski postaji.

Naš jezik

«Vse ob šestnajst»

K vprašanju, ki ga je zastavil prijateljem našega izrazja g. dr. Mirko Černič v 54. členu svoje »Jezikovne paše« (Jutro, 6. t. m.), smo prejeli naslednje odgovore:

Novinar g. dr. Milan Rakočević, po rodu iz Črne gore, pravi: Rek »Sve u šestnaest« je zelo pogost tudi pri nas v Črni gori in se čudim, da ga ni zapisal Vuk Karadžić v svojih pregovorih in reklih. Najpogosteje se rabi tedaj, ko se kdo hvali, da je kako blago dobro prodal (»Ode sve u šestnaest«) ali ko pravi, da bi ga bil lahko prodal, če bi ga imel (»Prošlo bi sve u šestnaest«). Ker sem se zanimal, kaj ta rek prav za prav pomeni in kako je nastal, mislim, da ne bo odveč, če na tem mestu sporočim pojasnilo, ki sem ga dobil glede tega med ljudstvom; ne morem pa kajpak trditi, da bi res bilo tako. Ljudstvo pripoveduje tole: Neko lepo dekle je prišlo k mlademu trgovcu, da bi kupilo opute (usnjene trake za opanke) in to »šestnaest rastegljaja«, kakor so ji veleli doma. Trgovec je začel meriti trak, a dekle je sedlo nasproti njemu tako nerodno, da je trgovec na mah opazil, da ni več meril traka. Dekle ga opozori, da potrebuje samo 16 raztegljajev, a trgovec odvrne: »Le sedi, kakor sediš, a jaz bom motal tako, kakor motam, pa bo šlo vse skupaj v šestnajst«. Od tod je ostala beseda »gre v šestnajst«. Druge razlage nisem mogel dobiti.

Drug čitatelj nam piše: **»Sve u šesnaest«.** Tako se glasi hrvatska rečenica, ki so jo prevzeli beli rojaki od svojih sosedov in jo prekrojili v »vse ob šestnajst«. V dolgoletnem stiku s Hrvati in Srbi sem neštetokrat čul to rečenico, ki mi jo je naposled razložil neki hrvatski prijatelj takole: »Sve u šesnaest« so svojčas vpili različni sejmarski kričači, ki so razprodajali raznovrstno robo: kartone pisem s peresi, razglednicami in še z različnim drobižem — vsega je bilo videti mnogo in vse skupaj se je dobilo za bore 16 krajcarjev. — Podobni sejemski razpečevalci drobne robe so dobro znani tudi po slovenskih sejmih. Vsaj iz mladih let se spominjam, da smo silo uživali ob takih razprodajah po 7 ali po 10 ali po 16 krajcarjev. Pa tudi razna druga roba — iz blaga, porcelana ali stekla — se je že svojčas prodajala na naših sejmih po ustaljenih nizkih in vabljivih cenah natanko tako, kakor se danes prodaja po velikih bazarjih. »Sve u šesnaest« je torej po moji sodbi prišla s sejmov, ki so preprostemu ljudstvu prazničen in vesel dogodek, med narod kot vsakdanja rečenica, še prav posebno zato, ker močno ustreza šaljivemu in več ali manj fatalističnemu nastrojenju Hrvatov in Srbov.

R.

Vaše razvedrilo naj bo „Dobra knjiga"

vost, dvoličnost in kvarljivost besed, izvira tudi vsa človekova veličina. Nemara ni nuti v tem primeru dobro, da bi dosegli tako visok smoter; dobro je že, če se trudimo da bi ga dosegli. V poizkusih določanja pravega smisla besed in pojmov je velik kos človeškega duhovnega razvoja, v dosegi pa bi bil začetek konca.

Aktualnost. Ta pojem je prešel v govor navadnega človeka iz časnikarstva, kjer je aktualnost malik, eden izmed penatov. Vsak poklic ima nekaj besed, ki izražajo njegove skrite gibalne sile in se včasi izpridijo v navadne puhlice, včasi pa postanejo simboli in celo neke vrste miti, ki jih nepoučen človek nikdar do kraja ne ume. Toda pri vseh pojmih te vrste naletiš na isto težavo: bolj ko jih skušamo razložiti, bolj trdovratno se upirajo jasni in za vse sprejemljivi opredelbi. Kaj je aktualnost? To kar je trenutno važno! Za koga važno in v katerem trenutku važno?

Morda bi bilo prav, če bi tudi pri tako imenovanih aktualnih stvareh mislili na njihovo trajnejšo osnovo in iskali v diru časa in sprememb stalnih, trdnih točk. Zakaj pod vsako trenutnostjo leži večnost, pod slehernim tokom sprememb so stalne oblike. Človek naj bi se navadil razločevati med trajnim in bežnim, aktualnim in trpežnim; vsak naj bi iskal z duhovnim pogledom konstant in na nje opiral svojo življenjsko geometrijo. Velik del tragike sodobnega človeka je v tem, da se je preveč predal »besu hitrosti« in postal suženj takoimenovane aktualnosti. Sleherna »aktualnost« ima svoje trpežnejše jedro in kdor hoče spoznati življenje ter doživeti njegovo rodovitno silo, mora vedno od lupine k jedru!

»Mislimo na Ganges!« Flaubert je v krogu prijateljev, ki so pretresali neke podrobnosti iz evropskega življenja nenadno vzkliknil: »Mislimo na Ganges!« Hotel je reči: Spomnimo se sredi tolikih zadev in zadevščin našega zapadnega sveta, da obstoji še drug svet: Vzhod. Svet z drugim zakonom duhovnega razvoja, drugačnimi merili, okusi, mišljenjskimi potrebami in hrepenenji.

Mislil sem na Ganges te dni, ko sem bral v Laterzovi italijanski izdaji knjigo japonskega znanstvenika Katuza Okakura »Ideali Vzhoda s posebnim ozirom na japonsko umetnost«. Pisec nam daje v tej knjigi sintezo japonske umetnostne zgodovine v njenem skoraj tritisočletnem nepretrganem toku, vedno z vidika neločljive skupnosti Azijatov in njihovih vekovitih idealov.

Tri tisoč let umetnostnega življenja iste rase, pod istim nebom, na istih tleh! Če prebiraš ta pregled razvojnih stopenj tako malo znane azijske umetnosti in vidiš pred seboj v Okakurovi živahni, za metodično mislečega zapadnjaka napisani razlagi neugnano prelivanje idej, idealov, okusa, političnih stanj in socialnih sprememb, če izveš kaj več o svojevrstnosti azijske klasike, romantike, baroka ali impresionizma, nastalih neodvisno od zapadnih vzorcev, tedaj se zavedeš, zakaj in čemu je treba včasi misliti na Ganges. In da lahko obstoje možnosti in merila, ki so dokaj drugačna od naših, ter da je v obsežnem krogu vsečloveške umetnosti Evropa samo ena izmed provinc. Včasi pozabljamo to v umetnosti prav kakor na drugih področjih ter postanemo pravi — evropski provincialci.

X.

Jezikovna paša

55. **Hrústati: češnja hrústavka, hrústanec; hréstati: hréstav, hréstavec, hréstanec; hrešćáti.**

V Beli Krajini zlasti pri deci slovijo semiške češnje hrustavke, ki pod zobmi hrustajo (neprehodni glagol); konj hrusta zob (prehodni glagol), prešič žir in želod, pes kosti — **hrusta in hrustamo torej to, kar je sočno.**

Konce kosti v sklepih opaža **hrustanec.**

Kdor ima dobro zobovje, čisla dobro prepečen kruh in pecivo. Tisti Slovenec, kateremu je njegova materinščina deveta briga, pravi, da je tak kruh in pecivo »reš«, kar je spakedranka iz nemščine. Beli Kranjec pa reče, da **tak kruh in tako pecivo hrésta,** je torej **hréstavo,** tisti in tista, ki ga hresta, je **hréstavec, hréstavka.**

Za »Salzstangel« že imamo oznako »soljenec, slanec«, kadar upoštevamo njegovo lastnost, da je posoljen; kadar pa ono, da hresta, bi mu rekli **hréstanec.**

Hrešči kost, veja, kadar se lomi.

Hrestač, hrestelj je tič, znan tudi pod imenom kosec, rex pratensis, der Wachtelkönig — njegov glas je hrešček.

56. **Spanec — spanje.**

»Lisica je planila prestrašena iz spanca.«

Spanec me lovi ali se me lovi, me prijemlje; spanca se otepam, spanca se branim, spanec preganjam.

Rahlo, trdno, nevzdramno, smrtno spanje.

Iz tega sledi, da je spanec = Schlafbedürfnis, spanje pa Schlaf. Gornji stavek je torej zgrešen, kakor je zgrešena razlaga za spanec v Pleteršniku.

57. **Odstrelim divjadi ud; ptič prileti komu pred puško ali na strel.**

»Nenadoma mu je priletel pred odstrel ogromen orel.«

Nesrečni »odstrel« je pohujšanje naših lovcev; o njem sem že dovolj povedal v razpravi »Za našo samoraščo lovsko besedo«. Gornji stavek bi se potemtakem pravilno glasil: **nenadoma mu je priletel pred puško ali na strel ogromen orel.**

58. **Koža je od mraza mrámornasta.**

»Koža v mrzli kopeli je često mramornata.«

Mramórnato je vse, **kar je iz mramora** n. pr. plošča na mizi — koža od mraza pa je mramorju samo podobna, je torej **mramornasta.** Pleteršnik pravilno pravi: mramornast marmorartig in marmoren von Marmor, Slovenski pravopis s svojim: »mramornast = mramornat« pa ne!

59. **Oplášen — preplášen — splášen.**

V moji razpravi Za našo samoraščo lovsko besedo je treba v Jutru 23. I. 1943 pri psu, ki se ne upa k nam, ki je torej »handscheu«, dopolnitve. Če mu je to lastnost, torej prirojeno, tedaj je **plah, boječ;** kadar pa tega ne stori, ker smo ga s kaznijo oplašili, tedaj je **oplášen.**

Ves preplašen od straha, od udarca, od padca.

Splašeni konji; splašena zver ob pogonu (Župančič: Cigan).

60. **Vidljivost — razvid.**

»Pilot sedi na odprtem sedežu (v letalu), da ima boljšo vidljivost«. Tako razlaga nekdo razmere v letalu.

Kakor lovec v gozdu, tako mora pilot videti naokoli, to pa ni njegova vidljivost, ki je lastnost (večerna vidljivost), marveč njegov **razvid,** ki mu je potreben, da se z letalom spozna v okolju. **Razgled** iz letala je mnogo več, je morda lep in zanimiv, neogibno potreben pa ni — v megli ni nikakega razgleda, razvid pa mora biti, vsaj najpotrebnejši, ker sicer je nesreča.

Dr. Mirko Černič.

ZAPISKI

Mojstra Eckharta, slovečega srednjeveškega mistika († 1327), nemška in latinska dela je začela izdajati berlinska založba Wilhelm Richter pod pokroviteljstvom Nemške raziskovalne družbe in v redakciji posebne komisije, ki ji predseduje prof. dr. Erich Seeberg.

Opuščen načrt

Ker je bila Amerika in njene prerije, s svojimi cowboyi in mustangi dovolj raziskana in obširno opisana, so se raziskovalci in opisovalci tujih dežel obrnili pred leti z vso vnemo proti Afriki, v tajinstveno džunglo z gorilami, levi, sloni in drugim mrčesom.

Mnogo knjig so napisali kot plod teh raziskavanj; saj vsakdo pozna »Tarzana«, knjigo z globoko temeljno resnico, da te ženska spravi na vislice. Nihče pa ne ve, da sem se tudi jaz hotel pregrešiti nad Afriko in napisati džungelski roman.

Naslov:

»Ta preteti atentator tete hotentotskega potentata«.

Ne rečem, da se nisem nameraval popolnoma nič opreti na »Grofico beračico«, v glavnem pa bi bila stvar moja.

Vse sem že imel; dejanje je stalo pred menoj jasno ko skleda žgancev v mislih lačnega potepuha. Za štiristo pet in trideset oseb romana sem že dobil vzorce — za večino kar iz modnih listov in drugih slik.

Ljudožrce bi bil opisal nekoliko bolj objektivno; dosedaj je vsakdo pisal o njih v premišljevanju, kaj bi bilo, če bi jim prišel v roke, marsikdo pa celo, kakor bi se že pekel.

Hotentotski potentat

Dokazati sem nameraval, da mlad hotentotski vojnik ravno tako obožuje svojo črno nesrečo kakor mi svoje angelske mucke. Iskalci zlata in dijamantov bi strumno korakali pred očmi bralcev in dovolj počasi, da bi si lahko ogledali njihovo burno, po najtežjih strasteh zapeljano življenje.

Nad dvestokrat bi rjul lev, približno tolikokrat renčal in napadel leopard. Vse nevarnosti, kar se jih da spraviti na tisoč strani, da preveč ne motijo, bi moral prestati junaški atentator: od levovega žrela in šape, od slonove stope in rilca do mučilnega kola najbolj divjih Kanibalov, vse bi ga doletelo, pa vse bi srečno prestal, dokler ne bi ob eksploziji lastne bombe zletel v zrak. Trudil sem se, da sem ga obdržal živega do konca.

Vem, da bi bil roman v enem tednu razprodan; vem, da bi vsaj pojutrišnjem, če ne že jutri, dobil deset prošenj za prevode v tuje jezike in zato mi je neizrečeno žal, da je stvar padla v vodo.

In zakaj je vse šlo po vodi? Zaradi te pretete tete potentata! Samo poklical sem številko in pred menoj je stal željeni vzorec izmed štiristo pet in tridesetih. Te pretete tete pa nisem mogel dobiti. Iskal sem sistematično: najprej v domači hiši, nato v vasi, v občini, v okraju, v mestu, v oblasti. Pa nisem imel sreče. Tega pa nisem mogel tvegati, da bi si tako važno in za cel roman značilno osebo izmislil in napravil kako težko napako, da bi se mi bralci smejali, kako nerodna teta bi bil. V takem primeru pade namreč krivda vedno na pisca, ne pa na vzorec, ki ga ni mogel nikjer dobiti.

Teta! In sicer hotentotska! Saj še moško vlogo težko iz rokava iztreseš, žensko ustvariti je dano redkim umetnikom; da bi pa kdo brez vzorca opisal in dostojno pokazal teto hotentotskega potentata, je preko človeških moči.

Spomnil sem se, da je pisano: iščite in boste našli! Iskal sem in sem jo našel. Pred Glavno pošto v Ljubljani. Bila je majhne oglate postave, glavo je imela ošpičeno, da bi lahko pisal z njo. Taka je bila, da sem od veselja zavriskal. V spodnji čeljusti je imela en sam zob, ki je predstavljal zadnjo verejo nekdanje ograje kurjega britofa — kakor nalašč za obiranje najskritejših kotičkov na človeški glavi, sem si mislil.

Bila je teta po božji in moji volji. Samo to sem še moral videti, kako se giblje; kadar sem jo namreč videl, je sedela na stopnici pred pošto. Nekoč sem sklenil, da počakam, dokler ne bo šla od tam, saj enkrat že gre domov, ni vrag! Res je prišla željena ura. Teta potentata se je dvignila in se s korakom, ki se je bal pohoditi čik potopila v vrvež, kakor črnec, ki zalezuje antilopo.

Končno sem imel to teto! Skočil sem za njo, že sem jo držal za krilo, tedaj pa me je udarilo na smrt in pogibelj romana: spomnil sem se, da krila sploh ne bi smela imeti! Tudi ostali kosi obleke so pravo sliko tete zakrivali. Zadostoval bi kos leopardove kože.

Nisem obupal zato, ker je bila teta preveč oblečena za one kraje, temveč, ker se mi je zdelo popolnoma izključeno, da bi jo mogel pripraviti do tega, da bi se plazila po travi in grmovju Mestnega loga, oblečena samo v kos leopardove kože (to bi ji bil seveda preskrbel jaz!). Sama bi se mogoče še podala na tak zamorski lov, da bi pa jaz lezel za njo in opazoval njene kretnje, pa vem, da ne bi dosegel nikdar. In zato, vidite, zato sem obupal.

Če bi bil jaz nekoliko bolj zaupljive narave, bi bil lahko stvar razodel komu, ki je bil s to hotentotsko teto v tesnejših zvezah. Temu bi se mogoče posrečilo teti dopovedati, da je za povzdigo slovenske literature in za njeno razširjenje in priznanje na tujem potrebno, da gre v mesečni noči na lov. Ker sem se pa bal, da ne bi kdo moje izključno iz tega izvirajoče želje napačno tolmačil in mi nakopal na vrat paragrafe, sem z žalostnim srcem položil svoj načrt eno nadstropje pod drvarnico in še tam na spodnjo polico.

Pozneje ko sem življenje temeljiteje spoznal, je prišla tolažba:

Indijanarice so nam dale skavte; saj poznate izvidnike in planinke »Jelenov rep«, »Kruljavega bivola«, »Škilastega bobra«, »Zvito glisto«, »Tolsto kozo« in druge, ki se v mirnem poletju plazijo po planinskem svetu z nosom pri tleh, da izvidijo, koliko bivolov oziroma bohinjskih krav je drvelo do napajališča. Videl sem tako skupino, ki je srečno preplazila serijo kravjih hlebčkov in prišla do ječmena — vodnik ga je imenoval proso — skozi katerega je nekdo napravil stezo. Po daljšem posvetovanju so ugotovili, da je bil to »Sokolje oko«, Comanch, in da ga je treba ujeti. Za uspeh zasledovanja se nisem zanimal, spomnil pa sem se na ta dogodek, ko sem v časopisu bral, da je izvidnik »Tuleči vrabec« prišel nekoč s skavtskega taborjenja v Bohinju dišeč ko kravar. Vedel sem tedaj, kako je »Tuleči vrabec« prišel do tega duha, česar svojčas niti Fridolin Žolna ni mogel vedeti, torej mož, ki se je jezil nad pisatelji indijanaric, ker so bile krive, da so se izvidniki plazili za bivoli.

Mislil sem si: doba džungelskih romanov bo rodila »Tarzane«, ki bodo plezali po drevju in bodo starši še bolj hudi ko na skavte, ker bodo sinovi trgali hlače in se bo v začetku marsikateri tudi pobil pri padcu z drevesa; zato sem bil vesel, da nisem pripomogel k vzgoji mladine v to smer s svojim romanom in sem se izognil očitkom staršev baš zaradi tete potentata, ki se mi je zdelo, da je s svojim edinim zobom pregriznila žilo odvodnico moji pisateljski karieri in jo zagrnila s svojim nesrečnim krilom, ki je vzrok, da roman ni izšel.

Ksaverij.

Povodni cigani

Norveška ima v svojih mejah dvoje nomadizirajočih ljudstev. V njenih polarnih ozemljih živijo Laponci, v južnih in zapadnih predelih, kjer sestavljajo svojevrstno pokrajino nešteti otoki, otočki in čeri, pa se potepa druga, izredno zanimiva ljudska skupina »povodnih ciganov«. Norveško ljudstvo jih imenuje »Fantene«. Čeprav je predstavljala ta ljudska skupina za deželo vedno prav kočljivo socialno in družabno vprašanje, ve zunanji svet le malo ali pa nič o njej.

S plemenskega stališča se Fanteni prav gotovo ne morejo prištevati k pravim Norvežanom. Med njimi prevladuje temnolasi in temnopolti tip, medtem ko so pristni Norvežani, kakor znano, svetlolasi in svetlopolti. Odkod so prišli povodni cigani, ki so nedvomno pripadniki kakšne južnjaške človeške skupine, v deželo na severu, je še nepojasnjena skrivnost. Niti tega ne vemo prav za prav, odklej tam živijo. Najobičajnejša domneva pravi, da so nemara potomci kakšnih morskih razbojnikov in podobnih elementov, ki so v srednjem veku z juga neredko obiskovali norveške obale. Druga podmena veli, da so morda potomci keltskih sužnjev, ki so spremljali svoje gospodarje, podjetne Vikinge, na njihovih velikih pomorskih potovanjih. Večni potovalni nagon v Vikingih je bil že v davnih časih legendaren. Toda potomci Vikingov so se spremenili sčasoma v stalno naseljene in delavne kmete ter ribiče. Tem bolj čudno je opažati potem med njimi takšne neproduktivne in nestalne elemente, kakršni so Fanteni.

To so pravi cigani. Njihovo življenje nalikuje povsem življenju njihovih bolj znanih tovarišev, ki delajo ljudem preglavico na kopnem. To podobnost opažamo vsaj v njihovem moralnem zadržanju. Toda medtem ko se klatijo kopni cigani z vozovi in konji po deželah in se vode boje, uporablja nordijski povodni cigan za svoje potepanje ladjo. Večinoma je to 50- do 100-tonski kuter, ki se podeduje od roda do roda. Takšen ciganski kuter je precej podoben posebno stabilnim ladjam za lov na mrože, videti je med vitkimi in gibčnimi norveškimi ribiškimi ladjami zelo neokreten, je pa izredno trden.

Norveški ribiči gledajo na fantenske brode z nezaupanjem, ki zrase neredko v ogorčenost. Povodni cigani sicer niso slabi mornarji, to dokazujejo že njih praktični brodovi in njih velike izkušnje z vetrovi in vodovjem. Toda na Norveškem ne prihaja nikomur na um, da bi jih prišteval med mornarje. Nasprotno, vsepovsod jih sprejemajo z odporom in prezirom. Če priplove takšen kuter izjemoma v to ali ono luko, mu dado takoj razumeti, da je bolje, če čim prej izgine. V nekaterih južnejših pristaniščih je povodnim ciganom v določenih letnih dobah sploh prepovedano pristajati. Samo daleč zunaj ob otokih, ki so oddaljeni mnogo kilometrov od kopnine, se fantenska ladja lahko zasidra. Kjer prebivajo pošteni mornarji in kjer imajo ti kakšno besedo, povodnih ciganov ne trpijo.

Odkrito sovraštvo med norveškimi ribiči in povodnimi cigani je prastaro in ima tudi svoje globlje, upravičene vzroke. Fanteni, ki so se vsakemu poštenemu delu čim bolj odmikali, so živeli vedno najrajši na račun norveških pomorščakov. Medtem ko so segale črnolase fantenske ženske vse prerade v denarnice mladih mornarjev, se je močnejši spol vdajal ponočnemu roparskemu življenju. Na odprtem morju so Fanteni pregledovali nastavljene mreže norveških ribičev in pobirali njih plen. Samo v zimskih mesecih je imelo norveško primorsko prebivalstvo nekaj miru pred povodnimi cigani. Hudi, ledeno mrzli viharji so tedaj tudi vsega navajenim potepuhom oteževali plovbo med otoki in otočki, ki jih ima Norveška kakšnih 120.000, umaknili so se v njih labirint in so živeli od tega, kar so si v poletnem času nagrabili.

Po uradnih podatkih je bilo pred vojno na Norveškem 5000 do 6000 povodnih ciganov. Oblastem je njihovo asocialno početje delalo hude preglavice, norveško obmorsko prebivalstvo je neprestano vlagalo pritožbe. Materialna škoda, ki jo je trpelo zavoljo Fantenov, je bila znatna, poleg tega pa je pogosto trpela tudi morala. A ne samo to, povodni cigani so prav na debelo tihotapili z žganimi pijačami, zlasti v krajih, kjer je zakon prodajo in točenje alkohola prepovedoval. Oblasti so poskušale vse mogoče, da b' fantenstvo ukrotile, vendar brez uspeha. Povodni cigani so se smejali in živeli po svoje dalje. Novi časi, ki bodo sledili tej vojni, pa bodo seveda tudi njihovemu početju napravili konec.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

119. Kaj je gibanje, ki ga čutimo pri utripanju žile?

120. Kako se imenuje angleška zgornja zbornica?

121. Kje izvira Donava in kam se izteka?

* * *

122 Pretkana miška.

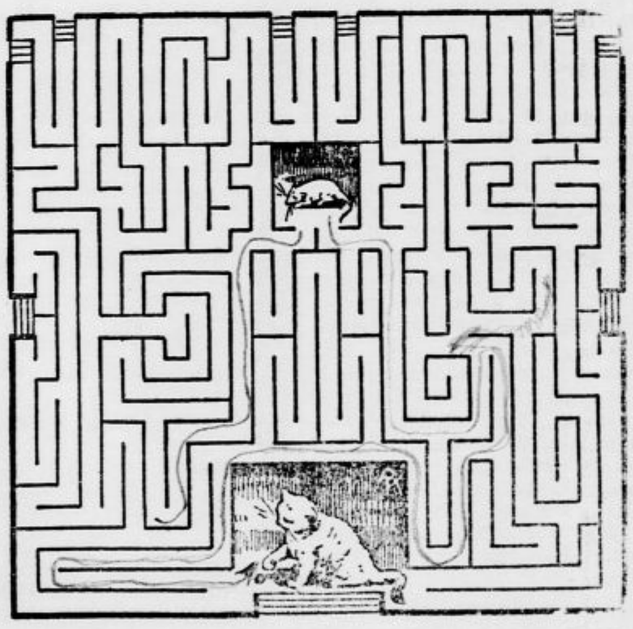

Pod hišo je labirint kletnih hodnikov z devetimi vhodi in izhodi. Pred glavnim vhodom v klet sedi maček, ki bi si rad privoščil v zadnjem delu kleti skrito miško. Kako pride miška iz kleti brez nevarnosti?

Rešitve nalog 6. t. m.:

115. Škofova kapa se imenuje mitra.

116. Novec za pet centimov imenujejo Francozi sou.

117. Morska milja ima 1852 m.

*

118. Križanka

Vodoravno: 1. elektrika, 9. levr, 10. Odon, 11. Jana, 12. šale, 13. nolit, 16. baba, 18. rio, 20. terilnica, 24. eto, 25. Nil.

Navpično: 1. eljen, 2. Lea, 3. evnuh, 4. Kra, 5. roš, 6. ideja, 7. kol, 8. arena, 14. obet, 15. tri, 16. bon, 17. baci, 19. il, 20. Te(lur), 21. ro, 22. in, 23. Al(uminij).

Kako ravnamo z jedkimi sredstvi za čiščenje

Solno kislino uporabljamo za čiščenje zelo zanemarjenih in umazanih straniščnih in vodovodnih školjk. Solno kislino smemo uporabiti le v skrajnem primeru, ker preveč izjeda lošč in kovine, pri uporabi pa razvija pline, ki zelo dražijo dihalne organe. Solna kislina povzroča opekline, zato moramo pri čiščenju s to kislino natakniti rokavice, zavarovati obleko, v kislino pa pomakati paličico, ki smo jo ovile s čisto krpo, ker bi ščetine na krtači kislina le prehitro razjedla. Za odstranjevanje apnenca iz kotlov in posode uporabljamo raztopino 1 litra hladne vode in dveh jedilnih žlic kisline. Posodo napolnimo do treh četrtin s to raztopino, ki jo pustimo, da zavre. Ko se ohladi, odstranimo apnenec z ostro ščetko. Kotel ali posodo moramo še nekajkrat izprati s hladno vodo, potem pa pristaviti s hladno vodo, dokler ne zavre. Nato pa moramo posodo še dobro prekuhati in še enkrat splakniti, preden jo rabimo. Aluminijastih posod pa ne smemo čistiti s solno kislino, temveč samo s kisom.

WILKIE COLLINS.

Nezadosten dokaz

11

Detektivski roman

»Draga gospa! Kaj naj vam povem? Kaj naj storim? Posnemal vas bom v iskrenosti. Razložili ste mi svoj položaj, dovolite, da vam razložim jaz svojega. Pomirite se, prosim vas, tukajle imam stekleničico dišavne soli. Dovolite mi, da vam jo ponudim.«

Ponudil mi je stekleničico, prosec me, naj se zberem in pomirim.

»Trdovratnež!« je mrmral, ko se je za trenutek oddaljil od mene. **»Jaz na njegovem mestu bi ji povedal vso resnico ... pa naj stane kar hoče!«**

Govoril je seveda o Eustahiju. Je bil pripravljen, storiti, kar bi bil storil na mestu mojega moža? Ali mi bo res hotel odkriti resnico?

Jedva mi je šinila ta misel v glavo, ko se je razlegel trušč krepkega udarca s kladivcem ob vežna vrata. Major je prisluhnil. Vrata so se odprla in zaslišal se je šum ženske obleke. Major je pohitel proti predsobi, a bilo je že prepozno. Vrata so se naglo odprla in neka ženska je planila v sobo.

Deveto poglavje

MAJORJEV PORAZ

Gostja je bila dekle dokaj ljubke zunanjosti, kljub svoji pozornost zbujajoči obleki in svojim lasem slamnate barve. Ko me je nekako osuplo pogledala, je zamrmrala nekaj besed v opravičilo. Očitno je mislila, da sem nova, zadnja žrtev starega gentlemana in ni pokazala ljubosumja. Major je uredil zadevo z neodoljivo obzirnostjo: poljubil je dekletu roko, prav tako vdano, kakor jo je bil malo prej meni in je dejal, da je lepša kakor običajno. Nato jo je spoštljivo in občudujoče odvedel k vratom, skozi katera je bila prišla in ki so vodila naravnost v predsobo.

»Ni se mi treba opravičevati, draga,« ji je dejal. »Ta gospa je prišla po opravkih. Vaš učitelj petja je v gornjem nadstropju in vas pričakuje. Končajte uro in jaz pridem čez nekaj minut za vami. Na svidenje, dragica, na svidenje!«

Dekle je izpregovorilo nekaj besed, ki jih nisem razumela, mereč me še vedno s pogledom skozi vrata, dokler se niso zaprla za njo. Major se je vrnil k meni.

»To dekle je moje najsrečnejše odkritje,« je dejal potrpežljivo. »Ima najlepši sopran, kar si jih morete zamisliti. Verjamete? Našel sem jo na neki majhni postaji, za mizo, kjer je prodajala pijačo in umivala kozarce. Slišal sem jo peti, ko je skrbno opravljala svoje delo in ganjen sem si dejal: Eve primadone v svojem zarodku ... odvedem jo odtod. To je že tretja, ki sem jo potegnil iz blata. Odvedel jo bom v Italijo, ko pride čas, in izpopolnjevala se bo v Milanu. Videli boste, da bo bodoča zvezda. Čujte, že poje. Kakšen glas!«

Zares sva zaslišala glas bodoče zvezde. Ni se dalo utajiti, imela je prekrasen glas.

Po nekaj vljudnih besedah priznanja sem skušala speljati pogovor nazaj na predmet, ki me je zanimal, toda major se je trmoglavo izogibal kočljivega vprašanja. Še vedno je govoril o pevki, nato se je zanimal za moj glas in hotel je vedeti, ali ne pojem tudi jaz, govoril mi je o svoji ljubezni do umetnosti, jaz pa sem bila trdno odločena, da ne zapustim poti, ki sem si jo bila zastavila. Zato sem odločno povzela:

»Oprostite, major, toda vrniva se k najinemu prejšnjemu pogovoru. Grajali ste Eustahija zaradi njegovega molka in dejali ste, da bi imeli na njegovem mestu več zaupanja vame.«

Major je trenotek še okleval, nato se je zdelo, da se je odločil.

»Skratka, vidim, da moram odkrito govoriti z vami, ne v Eustahijevem, nego v svojem imenu. Poznal sem vašega moža, ko je bil še otrok. Nekoč ga je zadela strahovita nesreča. Skrivnost te nesreče je znana njegovim prijateljem, a jo lojalno čuvajo zase. To je skrivnost, ki vam jo skriva. Ne bo vam je povedal, dokler bo živ. Moral sem mu dati častno besedo, da je ne bom zaupal nikomur. Tak je, draga gospa Woodville, moj položaj napram Eustahiju.«

»Še vedno mi pravite gospa Woodville?«

»Tako želi vaš mož. Vzel si je to ime, ker si ni upal povedati svojega pravega imena, ko se je prvič predstavil vašemu stricu. Zdaj si je prisvojil to ime in ne mara drugega. Nima pomena razpravljati z njim o tem. Ni imel prav, da vam je dvoril in se poročil z vami pod nepravim imenom. Zaupal vam je svojo čast in svojo srečo, ko se je poročil z vami, čemu vam ni zaupal še zgodbe o svoji nesreči? Njegova mati je mojih misli. Pred vajino poroko je storila vse, kar je mogla, da bi pripravila sina do tega, da bi bil iskren z vami in le zato, ker je Eustahij ni ubogal, ni privolila v ženitev. S svoje strani sem storil vse, kar sem mogel, da sem podprl gospo Macallanovo v njenih zahtevah do sina. To je vzrok, zakaj sem bil tako kratek v svojem pismu vašemu stricu. Zdaj vidite, v kakšni zadregi se nahajam od tistega dne.«

Utihnil je za trenutek in me pogledal s svojimi nemirnimi očmi. Molčala sem.

»Hočete, da vam povem še nekaj? Prav, vedite, da je bil Eustahij tudi danes pri meni, posvaril me je, naj bom oprezen, v slučaju, da me pridete vpraševat, kakor ste zares tudi prišli; dejal mi je, da je po nesrečnem slučaju srečal s ojo mater in da ste odkrili njegovo pravo rodbinsko ime. Dejal je, da je prišel v London samo zato, da bi govoril z menoj o tej resni komplikaciji in da bi spet dobil od mene prisego, da bom čuval njegovo skrivnost. Vidite zdaj, da mi je dvakratna dolžnost, da vam ničesar ne odkrijem. Imate vso mojo naklonjenost in vse moje razumevanje, ne bi želel nič drugega kakor da napravim konec vašim skrbem, a ne morem.«

Kako strašna je morala biti ta stvar, da so jo vsi tako skrbno skrivali, kajti človek, kakršen je bil major Fitz-David, ta lahkoživec je govoril o njej s tolikšno resnobo in trpkostjo, ne da bi se le enkrat nasmehnil, ne da bi mi posvetil le en poklon, ne da bi mislil na dražestno pevko, ki ga je pričakovala v zgornjem nadstropju! Bila sem globoko potrta. Nisem se mogla odločiti, da bi odšla. Nov udarec na vrata nov obisk. Zdaj ni iz predsobe zašumela ženska obleka, star majorjev služabnik je vstopil sam, s šopkom vrtnic v rokah.

»Lady Clarinda opozarja gospoda, da ji je obljubil sestanek.«

Še ena ženska! Zdaj je imela ta ženska naslov, bila je visoka gospa, ki pošilja te rože in svoje naročilo, nič skrivnostnega. Major, ki se mi je opravičil, je napisal v zahvalo nekaj vrstic in jih izročil služabniku. Ko so se vrata znova zaprla, je izbral najlepšo vrtnico in mi jo dal.

»In zdaj, gospa, govorite vi. Razumete kočljiv položaj, v katerem se nahajam pred vašim možem in pred vami?«

Kratek premor mi je povrnil nekoliko moje odločnosti.

»Iskreno se vam zahvaljujem, major,« sem odvrnila. »Prepričali ste me, da moram spoštovati obljubo, ki ste jo bili dali mojemu možu ...«

Major je globoko in olajšano zavzdihnil. »Pravilen sklep!« je dejal in spet se mu je vrnila prejšnja veselost in dobra volja. »O, gospa, prekrasno ste razumeli moj položaj. Podobni ste moji dražestni lady Clarindi! Tudi ona je polna razumevanja. Zna presoditi položaj. Kako srečen bi bil, ako bi vaju mogel seznaniti!«

Več tisoč tiskarn bodo zaprli

Iz Berlina poročajo: Oddelek za tisk pri nemškem gospodarskem ministrstvu je pooblaščen, da izvede potrebne ukrepe glede totalne mobilizacije tudi v tiskarski stroki. Zaradi tega bodo mnogo podjetij te vrste zaprli nekatere pa združili, da bo s tem zadoščeno potrebam totalne vojne pa tudi potrebam, ki se kažejo pri ljudeh glede listov in časopisov.

V teku prihodnje polovice tega leta bo izveden v Nemčiji proces racionalizacije v tisku. Zgodovinski razvoj, pravijo nemški listi, je dovedel ravno v tiskarski stroki do neverjetnega razcepljenja sil. V Nemčiji imajo danes 18.000 tiskarn, h katerim je treba prišteti še 1500 manjših podjetij te vrste. Dve tretjini tiskarn zaposlujeta manj kakor po pet mož v svojem obratu. Zaradi tega so se gospodarstveniki Nemčije že v zadnjem letu trudili, da bi izvedli koncentracijo v tiskarniški stroki. Obenem so si prizadevali, da bi zvišali delovne uspehe. Izdani so bili potrebni ukrepi, da se nekatera podjetja opustijo, druga pa izpolnijo, kakor zahteva ukaz časa. Saj ne gre samo za delo v tiskarni sami, temveč tudi za dovoz materiala, ki ga podjetja te vrste potrebujejo.

V cilju totalne vojne bo zdaj v Nemčiji izvedena koncentracija potrebnih časopisov. Statistika kaže, da je od prvotnih 4000 časopisov samo 2500 časopisov preživelo prva tri leta vojne. Luksuzne revije in mnoge strokovne časopise bodo ustavili. Ostati bodo morali samo tisti časopisi, ki so tudi v totalni vojni nujno potrebni in ki jih bodo zaradi tega lahko nadomestili.

Nemški listi poročajo, da še ni mogoče navesti natančnih številk v tem racionalizijskem procesu. Nobenega dvoma pa ni, da bo več tisoč tiskarn v Nemčiji ustavilo svoje obratovanje.

*

Razdejan mavzolej. Pri napadu ameriških letal na Tunis je bil razdejan tudi mavzolej v Susi. Mavzolej je bil star nad tisoč let ter je bil posvečen Sidi Yahiju, ki je bil profesor za razlaganje korana v veliki mošeji in znan muslimanski pesnik.

Središče za letalsko propagando. Ministrstvo za letalstvo v Rimu je poročilo ustanovitev narodnega središča za letalsko propagando. Ustanova bo začela delovati v mesecu marcu, ob 20letnici italijanskega letalstva. Sedež instituta bo v Milanu.

Tri žrtve zidu. V Cantalupi pri Medi Lomellini so trije delavci podirali 6 m visoki zid. Nenadno so pri zidu popustili temelji in zid se je kakor plaz vsul na trojico. Kamenje je zasulo vse tri delavce, ki so obležali mrtvi pod razvalinami.

G. K.:

Stric

(Iz mojih zapiskov »Izpovedi otroka«)

Zelo daleč seže moj spomin. Kakor v motnih sanjah, v na pol zavestnem prividu vidim zadušljo ozko spalnico, kjer sem zagledal luč sveta na predvečer prvega pomladanskega dne nenapisane ljudske pratike v stari zanemarjeni kmetski hiši.

Moja rojstna hiša sedaj korenito prezidana in popravljena, stoji ob občinski poti, je prva v vasi in nosi potemtakem občinsko tablo in hišno številko 1. Ta številka se je v moji otroški pameti in domišljiji vgreznila zelo živo in samozavestno. Vtisnila je v mojo dušo prve sledove podjetnosti: biti prvi! Otrok je že v prvem razvoju zelo samoljuben. Svojo hišo, svoje roditelje vidi vedno in povsod. Svojo domačijo ljubi s prepričanjem in samozavestjo, a sosedovo iz radovednosti. V primerjanju in nasprotjih najbližje okolice se razvija njegovo duševno obzorje.

Bil sem menda takrat v drugem letu, ko se mi je pripetila nezgoda, ki mi še danes lebdi pred očmi. V našo hišo je prišel stric po materi iz kake dve uri oddaljene Podolnice.

Beseda stric deluje na otroka kakor električna iskra na živčevje. Nenadoma zadrhti srce, oči se zasmejejo, lica se razširijo v radosti in veselem pričakovanju. Stric pomeni otroku veliko več kakor oče. Oče ima često strog obraz, jezno zaloputne z durmi, glas njegov zarohni kakor grom in oči švignejo kakor preteča strela v kot, kjer se trese leskovka ... A stric? Kako vse drugačne so njegove besede: počasi in gladko se usipajo iz smehljajočih se ust, debela žuljava roka je vsa mehka in ljubezniva. Obesiš se mu okrog kolen, pa te živahno dvignejo pod strop orjaške, v blesteči škornjih skrite noge. Kadar zible otroka mati, se mu zdi, da prihajajo k njemu sanje iz nebes samih, a kadar ga vzame stric na kolena in ga guncne nekajkrat krepko proti belemu stropu, se razprostro pred omamljenimi otroškimi očmi cela nebesa v vsej svoji krasoti in blagodejnosti. Odkod si prišel ti dobri človek in kdo ti je dal to sladko ime?

Ne spominjam se, da bi bil kdaj prej videl katerega od svojih številnih sorodnikov. Tudi ne vem, če sem slišal kdaj govoriti doma ali pri sosedovih o stricu. Kako zagonetna mi je še zdaj pri duši sladka prikazen dotlej neznanega ujca.

V veži je nekaj zaropotalo. Stric pride. Ko so se odprla hišna vrata in se je prizibala v hišo precej rejena postava strica Žonte, sem se že iztrgal materi iz rok in se postavil samozavestno ob stol ob robu mize. Mnogo večji in močnejši sem se hotel pokazati stricu kakor sem bil v resnici. Do tistega dne se ne spominjam nazaj in kakor so vedeli moji domači, do tedaj še nisem shodil. Ampak ko sem slišal čudežno besedo in sem zagledal tako zaželjenega in nestrpno pričakovanega ujca, sem nenadoma občutil v sebi moč in zaupanje v svoje noge. Brez pomisleka in poln otroškega navdušenja sem se pognal kolebajočih korakov proti stricu, ki je obstal sredi hiše in segel z roko v žep.

O ta otroška ljubezen! Otrok pozabi na samega sebe, ne vidi nevarnosti, ki mu preti, ne boji se smrti, ako je treba izkazati ljubezen tistemu, ki je osvojil njegovo dušo z ljubeznijo in dobroto. Otroci domovine žrtvujejo kri in življenje za njo, ki je naslikana v njihovih dušah z mavričnimi barvami v jutranjih zarjah se kopajoče slave. Beseda domovina je slajša zanje kakor vse sladkosti mladosti in nezaužitega življenja, prav nič se ne obotavlja, ako je treba skočiti z vihrajočim praporom v plamen smrt in pogin bruhajočega bojnega meteža. Otroci so bili prvi mučenci, vdano in slepo verujoči ... Kdo bi jim zameril sveto navdušenje, samožrtvovanje?

Telebnil sem pred stricem na tla kakor sem bil dolg in širok. In ko sem se spravil pokonci, ni bilo solze v mojih očeh. Sram me je bilo, da bi se jokal pred stricem. To bi bilo ponižavalno. Dobil sem pa tudi pošteno nagrado za svoj prvi nastop. Polno pest sladkih rožičev, veliko zlatorumeno pomarančo in dobro besedo iz stričevih ust, ki je bila slajša kakor rožiči in pomaranča ...

Kolikor se spominjam, sem tedaj shodil in prvikrat padel pod križem ljubezni.

SPORT

Za Livorno ni nobena tekma pretežka

V nedeljo je obračunal z Ambrosiano in vodi zdaj še bolj sigurno pred Torinom in zadnjim nasprotnikom

Mnogo znakov je kazalo, da bi utegnila minula nedelja tekem za točke v italijanski nogometni diviziji A prinesti važne odločitve, toda ostali smo spet brez njih. Kajti žoga je okrogla in ima svoje muhe, najrajši takrat, ko skoraj ne računamo z njimi.

Za največji dogodek dneva, za nepospredni dvoboj med prvim in tretjim v tabeli, so se napovedi glasile v prilog Livorna, toda Ambrosiana je zaigrala še vse bolj klavrno kakor so pričakovali. Vodilna enajstorica je spet prištela dve važni točki in kraljuje — bolj krepko kakor kdaj — spet sama na prvem mestu. Drugoplasirani Torino in najresnejši nasprotnik Livorna si je privoščil ničlo v nastopu proti povprečnemu Milanu; tako je tudi on skupno z Ambrosiano zaostal za štiri točke za najboljšimi. Vsi ti izidi pa še zmerom niso bili odločilni.

Brez odgovora smo ostali to nedeljo tudi na vprašanje, kdo izmed udeležencev bo moral prihodnjo sezono grizti grenki kruh v nižji diviziji. Venezia z zadnjega mesta je gostovala v Triestu in si s pridobljeno točko ni izboljšala položaja na repu tabele. Predzadnja Vicenza je na domačih tleh sprejela goste iz Genove, toda Liguria je bila žilava dovolj, da je izvila svoj remis in se za las ujela na svojem nevarnem mestu tik pred predzadnjim. Kdo bo odšel, o tem pa še ni padla zadnja beseda.

Izmed udeležencev »srednje hiše« si ta teden zadovoljno manejo roke Fiorentinci, ki so obračunali z Atalanto, dalje Genovčani iz moštva Genove, ki so ukrotili svojega velikega nasprotnika Bologno in tudi enajstorica s pristaši Juventusa, ki je marljive partnerje iz Barija odpravila domov z nič manj kakor 5:0. Slednjič sta med seboj igrali še obe rimski moštvi, med katerimi sta bili to pot Romi za edini gol navrženi kar obe točki.

XXIII. nedelja v številkah

Nedeljski dogodki v diviziji A se dajo najkrajše opisati takole:

Končni izidi so bili: **v Triestu: Triestina—Venezia 1:1, v Milanu: Milano—Torino 1:0, v Vicenzi: Vicenza—Liguria 1:1, v Firenzi: Fiorentina—Atalanta 2:0, v Rimu: Roma—Lazio 1:0, v Genovi: Genova—Bologna 3:1, v Torinu: Juventus—Bari 5:0 in v Livornu: Livorno—Ambrosiana 4:2.**

Vrstni red v tabeli je naslednji: 1) **Livorno 34 točk**, 2)—3) Torino in Ambrosiana, 4) Juventus 29, 5) Genova 27, 6) Milano 26, 7)—8) Bologna in Fiorentina 24, 9)—10) Lazio in Atalanta 22, 11) Roma 20, 12) Bari 18, 13)—14) Triestina in Liguria 17, 15) Vicenza 15, 16) Venezia 13.

Huda gneča v diviziji B

Ona Spezia izmed 18 moštev iz divizije B, ki je dolgo vrsto nedelj vodila to skupino, pa so jo pozneje odrinili odtod, je po pretekli nedelji spet zasedla svoje prejšnje mesto. Toda zdaj ni več sama, temveč sta enako število točk nabrali tudi Morana in Pro Patria, medtem ko sta naslednja dva zasledovalca (Napoli in Pisa) tudi samo za točko na slabšem. To pomeni, da je gneča velika in bo še mnogo presenečenj, preden bo res odločeno, kdo bo prvi in kdo dalje za njim.

Pari te nedelje, ki je bila šesta v povratnem tekmovanju, so se razšli z naslednjimi izidi:

Napoli—Pro Patria 3:0, Pisa—Novara 1:0, Alessandria—Pescara 0:0; Modena—Savona 3:1, Brescia—Cremonese 2:1, Anconitana—Udinese 3:2, Spezia—Siena 3:0, Palermo—Padova 1:0, Mater—Fanfulla 2:1.

Po točkah so razvrščeni: 1) **Spezia**, 2) Modena, 3) Pro Patria, vsi trije po 30 točk, 4) Napoli, 5) Pisa, oba po 29 točk, 6) Brdescia 27 t., 7) Padova 26 t., 8) Cremonese 24 t. itd.

*

Izmed rezultatov iz divizije C velja zabeležiti naslednja dva: **Gorizia—Ponziana 3:0, Magazzini Generali—Fiumana 1:1.**

Turnir devetih je končan

Najboljši ljubljanski tableteniški igralec je Korotanov član Bradeško

Pri Mikliču je bilo v nedeljo še enkrat vse živo tableteniških igralcev in njihovih prijateljev, in sicer na zaključni prireditvi trotedenskega turnirja med elito ljubljanskih zastopnikov te sportne panoge. Na sporedu je bilo še zaključnih 12 iger, ki so prinesle bolj ali manj pričakovane rezultate.

Kakor se je splošno pričakovalo, se je veliki favorit tekmovanja Korotanovec Bradeško odkrižal v tem kolu še vseh svojih nasprotnikov, odigral vse svoje partije brez vsakega poraza ter se plasiral na prvo mesto. Ostali dve častni mesti sta tudi zasluženo pripadli njegovima najmočnejšima tekmecema, in sicer Romanu Strojniku iz Mladike in Bogataju iz Hermesa.

Tehnični rezultati so bili naslednji:

Keržič—Šubert 2:1 (21:10, 9:21, 21:19), Poženel—Aleš Strojnik 2:0, (21:19, 21:18), Bradeško—Merala 2:1 (21:16, 12:21, 21:19), Recek—Bogataj 2:0 (21:19, 21:8), Poženel—Šubert 2:0 (21:13, 21:18), Bradeško—Bogataj 2:0 (21:19, 21:15), Keržič—Merala 2:1 (22:20, 18:21, 21, 19), Roman Strojnik—Recek 2:0 21:14, 24:22), Aleš Strojnik—Šubert 2:0 (21:19, 21:19), Bradeško—Roman Strojnik 2:0 (21:16, 21:19), 19:22, 21:18).

Zaključna ocena: 1. Bradeško (Korotan) 8 točk, 2. Roman Strojnik (Mladika) 6, 3. Bogataj (Hermes) 5, 4—6. Keržič, Recek (oba Mladika) in Poženel (Hermes), 4, 7. Merala (Mladika) 3, 8. in 9. Aleš Strojnik (Korotan) in Šubert (Hermes) 1 točko.

Še nekaj pripomb k temu zanimivemu — bržkone zadnjemu nastopu naših tabletenistov v letošnji sezoni — bomo objavili prihodnjič.

s— **Naslov državnega prvaka v teku čez drn in strm** je bil preteklo nedeljo oddan v Livornu. Na 10 km dolgi progi je med skoraj 50 udeleženci zmagal brez prave konkurence veliki favorit Costantino iz Neaplja v času 33:20.

Prisega na dve kiti

Malo kdo ve, da so igrali v srednjem veku lasje pri oficijelnih zaprisegah važno vlogo. Mož se je moral pri priseganju dotakniti las ali brade, žena pa svojih kit. Po dunajskem mestnem pravu iz leta 1351 so morale ženske prisegati celo na dve kiti. Tako prisego opisuje Sattler v svoji zgodovini Würtemberške. Leta 1304 se je morala zagovarjati pred sodiščem grofica Berena von Zollern. Najprej so skrbno pregledali njene kite, ker so se hoteli prepričati, če nosi morda lasulje, potem si je pa morala kite položiti na prsi, desnico je položila na sodnikovo uradno palico in tako je prisegla.

Razveljavljene zakonske zveze

Rumunija je s posebnim zakonom uredila vprašanje, katere zakonske zveze sklenjene pod sovjetskim režimom v priključenih pokrajinah so veljavne. Pod sovjetskim režimom sklenjeni zakoni bodo priznani samo, če so pravilno vpisani v uradne knjige. Konkubinati, ki jih je dovoljeval sovjetski zakon tudi brez uradnega vpisa, ne bodo priznani, ker nasprotujejo rumunskemu pojmovanju morale. Tudi sovjetska ločitev zakona ne bo priznana. Če so se pa ločenci ta čas zopet poročili, velja zadnja zakonska zveza.

Najmanjše knjige

Leta 1897. je bila tiskana najmanjša knjiga na svetu. Knjiga obsega 208 strani in v nji je med drugim objavljeno Galilejevo pismo. Knjižica meri 9.5×6 mm. Le nekoliko večji je Karlsruhrski almanah iz leta 1826, ki meri 2×1.5 cm in tehta samo 1 gram. V tej drobni knjižici je koledar, 22 lesoresov, 5 portretov in načrt mesta Karlsruhe.

Strela daje prednost moškim

Nemške zavarovalnice so ugotovile, da si strela raje izbira moške kakor ženske. Od desetih primerov, ko trešči v človeka, odpade osem primerov na moške. To dokazuje statistika. Zavarovalnice so mnenja, da ne gre morda za nadnaraven pojav, temveč je stvar kaj enostavna. Ženske se raje umaknejo nevihti kakor moški.

* * *

Peti sin oproščen vojaščine. V nemških listih čitamo odločbo, da bo v družinah s petimi ali več za vojsko sposobnimi sinovi eden izmed njih odpuščen iz vojaške službe ali pa oproščen, če je njegova delovna moč potrebna za vzdrževanje družine in če nazen pri vojakih nahajajočih se bratov ni moških naslednikov.

450letnica povratka Krištofa Kolumba iz Amerike. Dne 15. aprila letos bodo v Madridu in Barceloni na svečan način proslavili 450. obletnico povratka Krištofa Kolumba iz Amerike. Ob tej priložnosti se bodo vršile razne zgodovinske manifestacije, nadalje bodo priredili razstavo knjige o morju, razstavili bodo pa tudi model ladje »Santa Marija«, s katero je Krištof Kolumb odkril novi svet.

S samokresom si je poškodoval roko. Pred kratkim je umrl v Vigaranu pri Ferrari Giuseppe Govoni. Svoje imetje je zapustil svojemu nečaku Friderika Govoniju, staremu 29 let. Dedič je med pregledovanjem zapuščine našel tudi star samokres, katerega je hotel razstaviti. Pri tem je spregledal, da je orožje nabito, ter sprožil petelina in povzročil občutno rano na lastni levici.

Mali oglasi

Assumo telefoniste 18—25 anni minimo licenza scuola media inferiore conoscano lingua croata oppure sloveno. Lire cinquanta giornaliere residenza Lubiana, Nazionalità italiana. Scrivere **Cassetta 63 B Unione Pubblicità Italiana - Venezia**

Sprejmem telefonistke 18 do 25 let, najmanj mala matura z znanjem hrvaškega ali slovenkega jezika, petdeset lir dnevno, bivališče Ljubljana, narodnost italijanska. — Pišite

Vajenci(-ke)

Vajenka
se sprejme takoj. M. Podkrajšek, Sv. Petra c. 12. 3647-44

Učenko
sprejme takoj frizerski salon »Fanči«, Kongresni trg 3. 3894-44

Pridno dekle,
ki ima veselje do šivanja, išče mesto vajenke v salon ali boljši šivilji. Naslov v ogl. odd. Jutra. 3895-44

Prodam

Gospa!
Ali ste že poskusila čistiti madeže na oblekah s »Čistimadežeme? Jaz sem prav zadovoljna. Poskusite tudi Vi, bo pa tudi Vaš g. soprog zadovoljen, ker bo imel z malimi stroški vedno čeeno obleko. »Čistimadeže« dobite v vseh drogerijah in trgovinah. Glavna zaloga: »Petronaftac, Bleiweisova c. št. 35a. J-175-M-6

Brezove metle
dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova cesta št. 29. 3566-6

Semena
za vrt in polje dobite v trgovini Dominik Bezenšek, Miklošičeva c. 6 (palača Ljudske posojilnice). 3534-6

Posteljo
belo in dve košari prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 3881-6

Jedilni pribor
Ia za 6 oseb, znamke Berndorf, prodam. Ogled od 14. do 15. ure popoldne. Naslov v ogl. odd. Jutra. 3892-6

Otroški voziček
globok, dobro ohranjen in zložljivo posteljo, ugodno prodam. Ogled od 1. do 4. ure popoldan. Hrenova ul. 3/I. 3899-6

Avto, moto

Motorno kolo
350 ccm, kot v novem stanju, z novimi gumami, najboljša znamka, za 9.500 lir na prodaj. Gasogeno Merkur. Puharjeva 6. 3661-10

Kupim

Stensko preprogo,
pregrinjalo za otomano ali postelj, prešito odejo, pernico ali dober koc, vse čisto in brezhibno, ter dober gašperl kupim, eventuelno zamenjam za drugo blago. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Oprema«. 3546-7

Otroške vozičke
kupite, prodaste ali zamenjate pri »Prometu« (naspr. Križevniške cerkve). 3883-7

Srebrne predmete
in kovance kupim. Plačam najvišjo ceno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Srebro«. 3637-7

Kolesa

Tricikelj,
skoraj nov za nosilnost 350—400 kg (močna konstrukcija) prodam. Pozve se pri Gradb. podj. Šver & Kosi, Rimska cesta 16. 3900-11

Pohištvo

Samska soba
krasna, s kavčem, visoko in nizko omaro ter jedilna kredenca itd., vse kot v novem stanju za skupno ceno 4800 naprodaj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 3896-12

Oblačila

Moški dežni plašč
ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 3885-13

Lokali

Brivnico
ter damski salon, dobro vpeljan, prodam takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »V centru«. 3893-19

Posest

Parcele
že od 23.000 lir proda real. pisarna Pristavec Franjo, Ljubljana, Cesta Arnelle Rea št. 3 (bivša Gosposvetska cesta). J.235-M-20

Vendita all'asta

giovedì 11 Marzo 1943 /XXI. alle ore 10. presso la Sede dell'Ente confisca beni ai rivoltosi. Piazza Napoleone No 7/2 in Lubiana, si venderanno all'asta, sulla base di perizia in lire 19.300.— macchinari e materiale della falegnameria — Jevnikar Antonio.

Condizioni vendita visibili presso Ente.

Il Commissario Straordinario
Avv. Luigi Pilo

Dražbena razprodaja

V četrtek 11. marca 1943-XXI ob 10. uri se bodo prodajali na dražbi na sedežu urada za zaplembo premoženja upornikov — Napoleonov trg št. 7-2 v Ljubljani, na podlagi ocenitve lir 19.300, stroji in materijal mizarja Jevnikar Antona.

Pogoji razprodaje so na vpogled pri uradu.

Izredni komisar
adv. Luigi Pilo

Hišo ali vilo
v Ljubljani, brez posredovalca, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »500.000«. 3653-20

Travnik
6000 kv. m se odda v najem. Pozve se Sv. Petra nasip št. 27. 3887-20

Stanovanja išče

1000 Lir
nagrade nudim onemu, kateri mi preskrbi enoali dvosobno stanovanje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čimprej«. 3888-21a

Sobe išče

Garsonjero
prazno ali dve prazni sobi s posebnim vhodom iščem. Ponudbe pod »Bližina centra« na ogl. odd. Jutra. 3890-23a

Glasbila

Harmonike
vseh vrst, nove in rabljene, kupite, prodaste ali zamenjate pri »Prometu« (naspr. Križanske cerkve). 3882-26

Saxofon
Alt kupim. Naslov »Foto Vilar« Logatec. 3880-26

Izgubljeno

5 ključev
je bilo izgubljenih v soboto v Sp. Šiški. Najditelj naj jih odda proti nagradi na Kvesturi v Šiški. 3889-28

Biserna ogrlica
z briljantno zaponko se je izgubila. Pošteni najditelj se naprošа, naj jo odda proti dobri nagradi v ogl. odd. Jutra. 3886-28

Tista gospa,
ki je našla aktovko na cesti III. Rožna dolina v soboto zvečer ob 6. uri, se naprošа, da bi jo oddala v gostilno »Pri Katrci« proti nagradi. V nasprotnem primeru bomo postopali osebno. 3891-28

Denarnico
črno, usnjato, z denarjem, osebno legitimacijo in za mene važne listine sem izgubil. Poštenega najditelja prosim, da odda proti lepi nagradi v ogl. odd. Jutra. 3897-28

Stroji

Pisalni stroj
v dobrem stanju ali v neuporabnem, lahko tudi cirilica, stalno kupuje in plača najvišje cene Everest, Prešernova 44. 211-N-J-29

Pridelki

Korenje,
rumeno kolerabo in krmilno peso prodaja od petka dalje t. j. od 5. t. m. Gospodarska zveza v svojih skladiščih v Maistrovi ulici št. 10. 3568-33

Seno in slamo
kupuje Gospodarska zveza Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 29. 3567-33

Razno

Vloge in prošnje v italijanščini, prepise, informacije vseh vrst, razmnoževanja in razne usluge izvršuje »SERVIS BIRO«, Sv. Petra cesta 29.

OKVIRJE IZDELUJE SPECIALIST **KLEIN** WOLFOVA UL. 4

KUPUJTE edino pri naših OGLAŠEVALCIH!

†

Umrla nam je naša ljubljena mama in teta, gospa

Karolina Kotnik roj. Fabijančič

vdova po fotografu

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 9. t. m. ob 5. uri popoldne z žal — kapele sv. Petra — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 7. marca 1943.

Žalujoči:
ZLATKA, hčerka — LUDVIK, sin in ostalo sorodstvo

†

Umrla je naša ljuba stara mama, prababica, sestra in teta, gospa

Uršula Podkrajšek roj. Zadnikar

vdova magistratnega ekonoma

v 94. letu starosti.

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 9. t. m. ob 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Marije — k Sv. Križu.

Maša zadušnica bo v župni cerkvi pri Sv. Petru dne 15. t. m. ob ½8. uri zjutraj.

Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, Renlcci, dne 7. marca 1943.

BOŽO, RUDI, MARIČI, vnuki; PETERČEK, pravnuk in ostali sorodniki

†

Umrla nam je naša ljubljena žena, najboljša mamica, sestra, teta in svakinja, gospa

MARIJA PIRC

roj. Homovc

soproga lesnega trgovca

Pogreb nepozabne pokojnice bo v torek, dne 9. t. m. ob ½4. uri popoldne z žal — kapele sv. Jožefa — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Rakek, Visco, Spoleto, dne 8. marca 1943.

Žalujoči ostali

FRANCE NOVŠAK: — 25

Nemir srca

ROMAN

Bilo mi je lahko in hkrati tako silno težko pri srcu. Vso pot sem razmišljal, kakšna bo neki, ko jo bom ugledal. Ali bo kaj spremenjena? Ali me bo vesela?

Dvom, ki me danes ne more več mučiti, me je tedaj dobesedno razjedal. Upadel sem in v obraz sem bil zelen. Vsaj rekli so mi tako, ko me je voz čakal na postaji, da me pelje v njeno vas. Oče mi je prišel z vozom nasproti. Pozdravila sva se in v njegovem licu ni bilo videti, da mi očita. Zdi se mi samo, da se je v tistih mesecih zelo postaral.

Težko srce je imel zaradi otroka.

Na poti domov nisva mnogo govorila. Dasi sem imel pripravljenih mnogo besed, da bi ga potolažil, mi ni prišla nobena na usta. Govorila sva tisto, kar naju sploh ni zanimalo. Vaške prigode, pogovor o letini in podobne stvari, s katerimi si včasih prav lahko krajšamo čas. To pot pa je bilo drugače. Pogovor z njenim očetom, s katerim sem imel največ govoriti, na samem, mi je ušel in postal sem zlovoljen. Ko sva se približala vasi, sem sploh molčal in samo odzdravil nekaterim ljudem, ki so me poznali in ki sem jih takoj spoznal, kako so škodoželjni in kako se radujejo, da se je to pripetilo prav meni, gosposkemu študentu.

Imel sem pa že tedaj dobro razvito lastnost, ki me je ob takih prilikah reševala. Bil sem ravnodušen do vsega, zlasti pa do zlobe drugih ljudi. Napravil sem nalašč prav vesel in razigran obraz, ker sem vedel, da me skrivaj itak opazuje vsa vas. Uspeh ni izostal, kakor sem pozneje izvedel. Ljudje so pričakovali, da bom prišel kot strt grešnik, prepojen z zavestjo o svoji krivdi.

Tako sem se vživel v svojo vlogo, da sem nasmejanega obraza stopil tudi k Marti in jo poljubil pred očetom in brati. Sirota je jokala, tako jo je prevzel moj prihod.

Ko sem bil zvečer sam z njo, mi je zaupala, da je spet vsa srečna. Zatrdno sem ji obljubil, naj se ne boji namišljene sramote, marveč naj brez strahu rodi dete, kadar pride čas, za njegovo in njeno bodočnost pa sem dal častno besedo:

Naj pride karkoli, ne bom te zapustil!

Naslednji večer smo bili vsi zbrani v hiši. Bil je sveti večer, čas poezije in lepote. Še danes mi je mehko pri srcu, če se spomnim na tisti večer, tako prijazen in resnično svet je bil. Po stari šegi so bile v kotu hiše postavljene jaslice. O mraku smo šli s kadilom okoli hiše in molili, blagoslovili tudi vse prostore za ljudi in živino. Potem smo posedli okoli mize in jedli potice, kar je v tistih krajih za velike paznike navada. Zraven smo pili dobro domače vino. Razmerje med menoj in njeno družino je bilo spet kakor da se ni nikdar nič zgodilo. Malo pred polnočjo pa sem vstal in pozval očeta in brate, naj me poslušajo. Ozrli so se k meni, jaz pa sem tedaj potegnil iz žepa prstan in ga nateknil Marti na roko.

»Tu imaš, Marta, zaročni prstan, ki te naj spominja moje obljube in najine zveze,« sem dejal slovesno.

Potem sem se obrnil k očetu in dejal.

»Oče, ta trenutek sva sklenila zaroko.«

Bratje so strmeli, tudi oče je bil ves ginjen. Ni mogel spraviti besede iz sebe, kakor grgranje mu je šlo iz ust. Ni bil vajen takšnih obredov, vendar se mu je najbrž zdelo, da je to nekaj, kar je navadno pred poroko. Bratje pa so morali že vedeti, zakaj vsi so vstali in nama čestitali. Nazadnje je storil to tudi oče in vsi smo se poljubili. Marta je bila najbolj srečna. Minila jo je vsaka bojazen, ko je videla prstan na svoji roki. Gledala me je vsa srečna in tudi jaz sem se nekoliko oddahnil.

Potem smo šli skupaj k polnočnici, ki se mi ni nikdar zdela tako lepa kot v tisti sveti noči. Nemir, ki me je glodal več mesecev, se mi je umaknil iz srca. Bil sem srečen. Ko sem se med mašo večkrat ozrl po ljudeh, sem opazil, kako me spremljajo njihove oči. Sedel sem v klopi med Marto in očetom, kar je bilo že samo po sebi za Dolenjo vas nekaj izrednega, zakaj tam sedijo moški na desni strani, ženske pa na levi. Da je Martin oče povabil hčerko v svojo klop in jo posadil zraven mene, v tem so ljudje videli znamenje, da sem bil sprejet v njihovo družino.

Bilo pa je tudi šepetanja kakor še malokdaj v Dolenji vasi.

Kakor so se zadnji čas vaščani na Martin račun radi pošalili, tako jih je zdaj vse minilo, ko so videli mojo odločno željo. Kmalu se je razvedelo, da sva zaročena in ko se je to zgodilo, je bila Marta spet najbolj ugledno dekle v vsej okolici.

Lahkega srca sem se vračal na Dunaj. Pri slovesu seveda ni bilo brez solz, tudi meni so bile rosne oči, ko se je trepetajoča poslavljala. Nek čuden strah je bil v njej, da je vselej trepetala zame, boječ se, da bi me izgubila. Končno je bila spet vsa pomirjena in se je vdala v to, da moram oditi tja, saj je šlo sedaj tudi za njeno bodočnost.

Tako sem prišel na Dunaj in reči moram, da sem hotel postati strokovnjak v pravni vedi. Tedaj sem tudi mnogo čital. Knjige sem si izposojal od sošolcev in iz seminarjev. Lahko trdim, da sem tedaj postal to, kar sem danes: natrpan z vsem mogočim strokovnim slovstvom.

Zanemarjal sem vse druge stvari razen študija. Bil sem torej nekakšen vzor akademika, seveda ne toliko po svoji zaslugi. Spominjam se, da mi je bilo zoprno, če so me profesorji povzdigovali pred drugimi, dasi mi častihlepnost ni bila nikoli tuja. Toda nisem hotel, da bi me tovariši zaradi moje prisiljene pridnosti imeli za stremuha. Ko se je začel drugi semester, sem pa prejel iz Ljubljane pismo, ki ga takrat nisem več pričakoval. V imenu vseh pokroviteljev, ki sem jih imel, mi je pisala neka gospa, da so izvedeli, kaj sem storil z Marto in naj torej ne računam več na njihovo pomoč.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani